

SAVONIA
AMMATTIKORKEAKOULU

Tekniikka

Palopäällystön koulutusohjelma

OPINNÄYTETYÖ

**POHJOIS-KARJALAN KOULUTUSKUNTAYHTYMÄN (RIVERIA) PALO- JA
POISTUMISTURVALLISUUSKOULUTUKSEN YHTENÄISTÄMINEN JA
KEHITTÄMINEN**

Jari-Pekka Härkönen

24.4.2018 *Jari-Pekka Härkönen*
JARI PEKKA HARAKAINEN

SAVONIA-AMMATTIKORKEAKOULU - TEKNIikka, KUOPIO		
Koulutusohjelma Palopäälystön koulutusohjelma		
Tekijä Jari-Pekka Härkönen		
Työn nimi Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymän (Riveria) palo- ja poistumisturvallisuuskoulutuksen yhtenäistäminen ja kehittäminen		
Työn laji	Päiväys	Sivumäärä
Opinnäytetyö	27.3.2018	45 + 11
Työn valvoja	Yrityksen yhdyshenkilö	
vanhempi opettaja Ilkka Kaarakainen	Esko Tahvanainen, Toni Niemeläinen	
Yritys Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä, Riveria		
Tiivistelmä		
<p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia ja kehittää Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymän (Riveria) turvallisuuskoulutusta. Ammatillinen koulutus uudistui Pohjois-Karjalassa vuoden 2018 alussa, kun useasta eri oppilaitoksesta muodostui yksi uusi oppilaitos, Riveria. Uudistuksessa tapahtuneiden suurten muutosten vuoksi turvallisuusmateriaaleja ja -koulutusta oli tarpeen kehittää ja yhtenäistää, koska aikaisemmin vastuu oli jakautunut jokaiselle kampukselle erikseen. Turvallisuuskoulutusmateriaali rajattiin koskemaan palo- ja poistumisturvallisuutta.</p> <p>Työn alun teoriaosassa käsiteltiin oppilaitosturvallisuutta yleisesti, säädösperstusta sekä lähdemateriaalia. Tämän lisäksi käytiin läpi nykytilannetta. Opinnäytetyö laadittiin suunnittelu- ja kehittämistyönä, jonka tavoitteena oli hakea ratkaisua käytännön ilmiöön. Varsinainen tutkimusosa painottuu empiiriseen tutkimukseen, jonka havaintoaineisto hankittiin ei-kokeellisin menetelmin eri lähteistä keräämällä. Lähteinä käytettiin muun muassa haastatteluja, kyselyä ja palavereita.</p> <p>Jokainen kampus on kehittänyt turvallisuuskulttuuriaan omalla sarallaan varsin vaihtelevasti, joten yhtenäistämiseksi ja kehittämiseksi oli suuri tarve. Tämän työn tuotoksena syntyi selkeä käsitys turvallisuuskoulutuksen tarpeen laadusta ja turvallisuusmateriaalin tuottamisesta.</p>		
Avainsanat oppilaitos, turvallisuuskoulutus, oppilaitosturvallisuus		
Luottamuksellisuus julkinen		

SAVONIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES		
Degree Programme Fire Officer (Engineer)		
Author Jari-Pekka Härkönen		
Title of Project Improvement and Development of Fire and Evacuation Safety of Riveria Educational Institution		
Type of Project Final Project	Date 27 March 2018	Pages 45 + 11
Academic Supervisor Mr. Ilkka Kaarakainen, Senior Instructor	Company Supervisor Mr. Esko Tahvanainen, Facility Services Manager Mr. Toni Niemeläinen, Lecturer	
Company Riveria		
Abstract <p>The aim of this final project was to study and improve the safety education of Riveria Educational Institution. There was a reform in occupational education in Finland in the beginning of 2018. Hence, all the vocational schools in North Karelia combined and formed one large organization called Riveria. In this reformation there was a need to unify and improve the material of safety education. The study was limited to concern fire and evacuation safety.</p> <p>The final project is drawn up as a planning and improvement work and it aims to search solution to practical phenomenon of school safety. In the theoretical part school safety is dealt with generally, and statues and literature are introduced. In addition, the current situation of safety at the schools is presented. In the study material is obtained with non-experimental methods from different sources, e.g. interviews, questionnaires, and face-to-face meetings with school representatives.</p> <p>Every campus has improved their safety culture on their own in somewhat different ways. Because of that, there was a need to standardize and improve the safety education. The result of this final project is a clear understanding of what type of safety education is needed and the production of safety material.</p>		
Keywords educational institution, safety education, school safety		
Confidentiality public		

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	OPPILAITOSTURVALLISUUS	6
2.1	Lähdeaineisto	6
2.2	Lainsäädäntö	7
2.2	Hyvä turvallisuuskulttuuri	9
3	NYKYTILANTEEN KARTOITUS	12
3.1	Turvallisuuskoulutuspäivä	12
3.2	Turvallisuusorganisaatio	13
3.3	Sähköinen materiaalipankki	14
3.4	Lieksan kampuksen turvallisuuskatsaus	14
3.5	Webropol-kysely	15
3.6	Ammattioppilaitoksissa tapahtuneet onnettomuudet	17
4	TURVALLISUUSMATERIAALI	19
4.1	Paloturvallisuus	20
4.2	Alkusammutus	23
4.3	Poistumisturvallisuus	24
4.4	Hätäensiapu	26
4.3	Turvallisuuskävely	27
4.4	Sisälle suojautuminen	28
5	TURVALLISUUSKOULUTUS	30
5.1	Turvallisuuskäytäntöjen jalkauttaminen	31
5.2	Turvallisuusmateriaalin koulutus	33
6	PELASTUSSUUNNITELMA	36
7	POHDINTA	40
7.2	Keskeiset havainnot	40
7.2	Oma oppiminen	41
7.2	Jatkokehityskohteet	42
	LÄHTEET	43
	LIITE	45

1 JOHDANTO

Ammatillinen koulutus uudistui Pohjois-Karjalassa merkittävästi vuoden 2018 alussa, kun useasta eri oppilaitoksesta muodostui yksi uusi oppilaitos, Riveria. Se on 13 kunnan omistama maakunnallinen koulutus- ja kehittämisorganisaatio, joka järjestää yli 130 erilaista perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintoa. Vuosittain Riverialla opiskelee yli 17000 nuorta tai aikuista ja henkilökuntaa on noin 800. (Riveria.) Kevään aikana muun muassa sähköinen materiaalipankki uudistetaan ja sinne luodaan uutta yhteistä turvallisuusmateriaalia ja ohjeistuksia koko henkilöstön, yhteistyökumppaneiden ja opiskelijoiden käyttöön. Uudistuksessa tapahtui suuria muutoksia, joten niiden yhteydessä oli tarpeen yhtenäistää turvallisuusmateriaalia ja sen koulutusta.

Suuressa organisaatiomuutoksessa on paljon eri aihealueita, jotka vaativat ponnisteluja yhteisen päämäärän saavuttamiseksi. Turvallisuusasioiden ja -käytäntöjen yhtenäistämisen muutoksen aikana ei ole helppoa, mutta se on kannattavaa. Se onnistuu samalla kertaa, koska yhden suuren muutoksen vieminen lyhyellä aikavälillä onnistunee helpommin kuin usean pienen muutoksen pitkän ajan kuluessa.

Riveria tarjosi opinnäytetyön mahdollisuutta Pelastusopiston päällystöpöiskelijälle, joten tartuin tilaisuuteen. Yhteyshenkilöinä Riverian suuntaan toimivat Esko Tahvanainen ja Toni Niemeläinen. Keskustelimme Riverian yhteyshenkilöiden kanssa ja rajasimme aiheen karkeasti turvallisuusmateriaalin tuottamiseen. Itse materiaalin tuottaminen – joka työmäärältään olisi ollut melko laaja – ei kuitenkaan olisi täyttänyt opinnäytetyön tutkimuksellisia vaatimuksia. Tämän vuoksi aihe rajattiin uudelleen koskemaan nykytilanteen selvitystä, koulutusmateriaalin tuottamisohjeita ja koulutuksen suunnittelua. Koulutusmateriaali rajattiin edelleen palo- ja poistumisturvallisuuteen.

Tämän opinnäytetyön alussa määritellään turvallisuuskulttuuri käsitteenä, lainsäädännöllinen tausta turvallisuusasioille sekä käsitellään lähdemateriaalia. 3. luvussa selvitetään Riverian turvallisuusasioiden nykytilaa haastattelujen, koulutuspäiviin osallistumisten ja Webropol-kyselyn pohjalta. 4. ja 5. luku keskittyvät turvallisuusmateriaalin luomisohjeisiin ja koulutuksen järjestämiseen. Toiseksi viimeisessä luvussa luodaan runko kampuskohtaiselle pelastussuunnitelmalle ja viimeisessä luvussa pohditaan tuotoksia sekä annetaan jatkokehittämissaiheita.

2 OPPILAITOSTURVALLISUUS

Turvallisuus käsitteenä pitää sisällään useita asioita ja on käsitteenä melko lavea. Pelkistetyksi turvallisuudella tarkoitetaan uhkien ja vaarojen poissaoloa tai ainakin kokemusta niiden poissaolosta. Ilman vaarojen olemassaoloa ei voitaisi puhua turvallisuudesta, joten turvallisuus käsitteenä sisältää myös vaaroja. Täydellinen turvallisuus on täysi mahdottomuus, mutta sitä pitäisi kuitenkin pyrkiä tavoittelemaan olemassa olevat riskit hyväksyen. Sisäisen turvallisuuden määritelmä tarkoittaa Yhteiskunnan turvallisuusstrategian (2010) mukaan yhteiskunnan olotilaa, jossa jokainen voi nauttia taatuista oikeuksista ja vapauksista ilman rikollisuudesta, häiriöistä, onnettomuuksista tai suomalaisen yhteiskunnan tai kansainvälistyvän maailman ilmiöistä ja muutoksista johtuvaa aiheellista pelkoa ja turvattomuutta.

Turvallisen oppimisympäristön järjestäminen koskee myös oppilaitoksia, koska opiskelijalla ja henkilökunnalla on oikeus turvalliseen oppimisympäristöön. Turvallisuuden luominen ja velvollisuus sen ylläpitoon sen sijaan kuuluvat kaikille – myös oppilaille ja opiskelijoille. Pääsääntöisesti oppilaitoksien henkilökunta, erityisesti organisaation johto, on vastuussa turvallisen oppimisympäristön edellytyksien luomisesta. Vastuu on kuitenkin jaettu myös koulutuksen järjestäjälle, joten voidaan sanoa, että turvallisuudesta vastaa varsin monitahoinen joukko. Vastuuta voidaan jakaa myös eri alojen asiantuntijoille, jotka omalla vastualueellaan luovat turvallisuutta. (Opetustoimen turvallisuusopas.)

Turvallisuuden laajan kokonaisuuden vuoksi tämä opinnäytetyö on rajattu käsittelemään vain palo- ja poistumisturvallisuutta. Ilman aiheen rajausta työn laajuus olisi paisunut kohtuuttoman suureksi ja vaikeuttanut kokonaisuuden hallintaa.

2.1 Lähdeaineisto

Oppilaitosturvallisuuteen liittyvää lähdeaineistoa on saatavilla melko runsaasti, joten lähteiden riittämättömyys ei muodostu ongelmaksi. Erilaisia oppaita – kuten esimerkiksi Poistumisturvallisuusopas, Turvallisuuskävelyopas, Oppilaitoksen turvallisuusopas ja al-

kusammutusopas – ei kuitenkaan ollut saatavilla kaikista tavallisista kirjastoista tai Internet-lähteistä. Useat niistä ovat maksullisia ja hankittavissa suoraan kustantajalta. Pelastusopiston kattavasta kirjastosta oppaita on kuitenkin saatavilla.

Oppilaitoksia koskevaa lainsäädäntöä on melko laajalla kentällä, joten sen hahmottaminen on hankalahkoa. Itse turvallisuusohjeita ja -käytäntöjä koskevat lähdeaineistot ovat melko helposti luettavia ja ymmärrettäviä, koska ne keskittyvät useimmiten käytännön toimenpiteisiin.

Suomen Palopäällystöliitto ry on julkaissut lukuisia oppaita, joita hyödynnetään tämän opinnäytetyön tekemisessä. Käyttämällä yhden julkaisijan teoksia lähdemateriaalina voi ongelmana olla lähdekriittisyyden puute. Toisaalta opinnäytetyöhön liittyvät aihealueet tuskin hirveästi muuttuisivat eri julkaisijoiden kesken, ja yhden julkaisijan suosion syynä lienee aineiston luotettavuus.

2.2 Lainsäädäntö

Jo Perustuslain 731/1999 7 §:n mukaan jokaisella on oikeus henkilökohtaiseen turvallisuuteen ja 22 § vastuuuttaa julkisen vallan turvaamaan perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutumisen. Nämä pykälät koskevat yleisesti jokaista Suomen kansalaista, joten opetustoimea koskevia pykäläitä on myös muissa laeissa ja säädöksissä tarkemmin säädetty. Varhaiskasvatusta, esiopetusta, perusopetusta, lukiokoulutusta sekä ammatillista koulutusta koskevissa säädöksissä turvataan oikeus fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti turvalliseen oppimisympäristöön (Opetustoimen turvallisuusopas).

Säädökset	Suunnittelu ja asiakirjat
<ul style="list-style-type: none"> • Varhaiskasvatustalaki 1973/36 • Perusopetuslaki 1998/628 • Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta 1998/630 • Lukiolaki 1998/629 • Varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmien sekä tutkintojen perusteet 	<ul style="list-style-type: none"> • Paikallinen varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelma • Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä • Koulun järjestyssäännöt tai muut koulussa sovellettavat järjestysmääräykset
<ul style="list-style-type: none"> • Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 1986/609 • Yhdenvertaisuuslaki 2014/1325 • Lastensuojelulaki 2017/417 	<ul style="list-style-type: none"> • Tasa-arvosuunnitelma • Yhdenvertaisuussuunnitelma
<ul style="list-style-type: none"> • Työturvallisuuslaki 2002/738 	<ul style="list-style-type: none"> • Selvitys ja arviointi työympäristöstä ja työolosuhteista aiheutuvista haitta- ja vaaratekijöistä • Työsuojelun toimintaohjelma • Hälytys-, turvallisuus- ja pelastusvälineet ja -ohjeet • Tarpeelliset tiedot ja ohjeet työhön kohdistuvista työpaikan vaara- ja haittatekijöistä sekä työpaikan ja työn turvallisuuteen liittyvistä toimintaohjeista
<ul style="list-style-type: none"> • Työterveyshuoltolaki 2001/1383 	<ul style="list-style-type: none"> • Työpaikkaselvitys • Työterveyshuollon toteutussuunnitelma • Työterveyshuollon sopimus • Päihdeohjelma
<ul style="list-style-type: none"> • Maankäyttö- ja rakennuslaki 1999/132 • Maankäyttö- ja rakennusasetus 1999/895 • Suomen rakentamismääräyskokoelma E1 	<ul style="list-style-type: none"> • Rakennuksen käyttö- ja huolto-ohjeet • Rakennuksen pääpiirustukset • Poistumislaskelma • Turvallisuusselvitys
<ul style="list-style-type: none"> • Pelastuslaki 2011/379 • Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 2011/407 	<ul style="list-style-type: none"> • Pelastussuunnitelma • Valmiussuunnitelma • Poistumisturvallisuussuunnitelma

Kuva 1. Oppilaitoksia koskeva säädösperusta, jonka perusteella suunnitelmia ja asiakirjoja laaditaan (Opetustoimen turvallisuusopas).

Oppilaitoksia koskevasta säädösperustasta (kuva 1) nähdään, että oppilaitoksia koskevia pykäläiä ja säädöksiä on varsin monessa laissa ja asetuksessa. Tämän vuoksi on tärkeää selvittää säädösperusta eri turvallisuustoimenpiteille ja toimia niiden mukaisesti. Osa säädöksistä on rajattu koskemaan esimerkiksi vain ammatillista peruskoulutusta, mutta suurin osa koskee kaikkia oppilaitoksia ja niiden toimintaa.

Pelastuslaki 2011/379 ja Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 2011/407 velvoittavat oppilaitoksia palo- ja poistumisturvallisuuden osalta. Pelastuslain 4 § velvoittaa jokaisen olemaan huolellinen tulipalon tai muun onnettomuuden vaaran ja vahingon välttämiseksi. Lisäksi Pelastuslain 3. luku, joka koskee toiminnanharjoittajan sekä rakennuksen omistajan ja haltijan velvollisuuksia, asettaa velvoitteita rakennuksen omistajalle. Näistä tärkeimpien joukossa mainittakoon

- 9 § Rakennuksen omistaja ja haltija ovat velvollisia huolehtimaan rakennuksen palo- ja poistumisturvallisuudesta
- 12 § Velvoite pitää muun muassa sammutus-, pelastus- ja torjuntakalusto kunnossa
- 15 § Pelastussuunnitelman laatimisvelvoite.

Pelastussuunnitelma on laadittava normaaliajan toimintaa varten, mutta se on laadittava erikseen myös esimerkiksi tilapäismajoittumista tai yleisötilaisuuksia varten. Sen avulla huomioidaan normaaliajan toiminnasta poikkeavat riskit, jotta niitä voidaan ennalta ehkäistä tai varautua niihin. (Pelastuslaki 379/2011, 15 § ja 16 §.) Pelastussuunnitelman laatimisvelvoite koskee joukkomajoitusta, johon osallistuu vähintään 20 henkilöä. Yleisötilaisuuden pelastussuunnitelma on laadittava tilaisuuksiin, joissa arvioidaan olevan läsnä vähintään 200 henkilöä tai tapahtuman luonne aiheuttaa erityistä vaaraa tai poikkeava tavanomaisesta (Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011, 1§ ja 3 §.)

2.2 Hyvä turvallisuuskulttuuri

Hyvän turvallisuuskulttuurin rakentaminen on pitkäjänteistä työtä ja vaatii sitoutumista yhteiseen tavoitteeseen. Se sisältää selvitettyä osaamista, täsmällistä ohjeistusta sekä uu-

sien toimintamallien omaksumista ja noudattamista. Turvallisuuskulttuurin ylläpito ja kehittäminen vaatii jatkuvaa seuranta ja arviointia, joiden pohjalta voidaan tehdä tarvittavia toimenpiteitä. (Opetustoimen turvallisuusopas.)

Toimenpiteitä turvallisuuskulttuurin ylläpitämiseksi ovat seuraavat (Jaakkola 1998, 22):

- Organisaation suojelusuunnitelma (nykyinen pelastussuunnitelma) pidetään ajan tasalla.
- Jokainen uusi työntekijä perehdytetään turvallisuusjärjestelyihin.
- Henkilökunnalle järjestetään säännöllisesti turvallisuuskoulutusta.
- Turvallisuudesta vastaavat suorittavat jatkuvaa valvontaa.
- Onnettomuustilanteiden varalta harjoitellaan.

Turvallisuuskulttuurin parantamiseksi tarvitaan myös määrätietoista turvallisuusjohtamista, jolla ohjataan onnettomuuksien ja vaaratilanteiden ennalta ehkäisemistä. Turvallisuusjohtaminen koostuu selkeistä johtamisperiaatteista ja yksiselitteisistä päätöksistä, aktiivisesta toiminnasta ja osallistumisesta sekä tehokkaista työkaluista ja toimintamalleista. (Opetustoimen turvallisuusopas.) Siinä yhdistyy menetelmien, toimintatapojen ja ihmisten johtaminen. Se sisältää myös jatkuvan suunnittelun, toiminnan ja seurannan. Turvallisuusjohtaminen vaatii sekä johdon että henkilöstön sitoutumista yhteisiin päämääriin, jotta ketju näiden välillä olisi katkeamaton. (Työsuojeluhallinto 2010, 6.)

Turvallisuuskulttuurin, ja siten turvallisuustietoisuuden lisäys, merkitys korostuu erityisesti ammatillisessa koulutuksessa. Ammattioppilaitoksissa koulutetaan tulevaisuuden työntekijöitä, jotka omalla osaamisellaan – tai osaamattomuudellaan – ovat osa tulevien työpaikkojensa turvallisuuskulttuuria. Mikäli heidän turvallisuusajattelunsa ja toimintatapoihinsa voidaan puuttua jo opiskeluaikana, pystyvät he tehokkaasti viemään annettuja oppeja myös työpaikoilleen. Turvallisuustietoisuuden kasvattaminen jo opiskelupaikasta alkaen on omiaan lisäämään työpaikkojen turvallisuutta epäsuorasti. Kun uusien, entistä enemmän turvallisuusasioihin perehtyneiden määrä työpaikoilla kasvaa, tarkoittaa se

myös sitä, että työpaikan turvallisuuspääoma kasvaa. Vaikka jo opitut turvallisuusasiat pääsisivät unohtumaan ennen työelämään siirtymistä, on ne kuitenkin helpompi palauttaa takaisin mieleen sen sijaan, että ne opiskeltaisiin alusta asti.

3 NYKYTILANTEEN KARTOITUS

3.1 Turvallisuuskoulutuspäivä

Riverian turvallisuusasiat ja niiden hoitaminen ovat olleet pääosin kampuskohtaisia, joten vaihtelua ja eroja on ollut hyvin paljon. Osallistuin SPEK:n järjestämään turvallisuuskoulutukseen, joka oli suunnattu Riverian henkilökunnan esimiehille, ylimmälle johdolle, turvallisuuspäälliköille ja turvallisuusvalvojiille. Osallistujat edustivat eri kampuksia, joten henkilökuntaa oli paikalla varsin kattavasti. Koulutus oli kaksipäiväinen, ja sen aikana opiskeltiin oppilaitosturvallisuuteen liittyviä asioita. Tein havaintoja nykytilanteesta haastatteleamalla ja kirjoittamalla muistiin asioita, jotka tulivat ilmi keskusteluissa ja koulutustilaisuudessa.

Keskeisimpiä ilmi tulleita asioita ovat seuraavat:

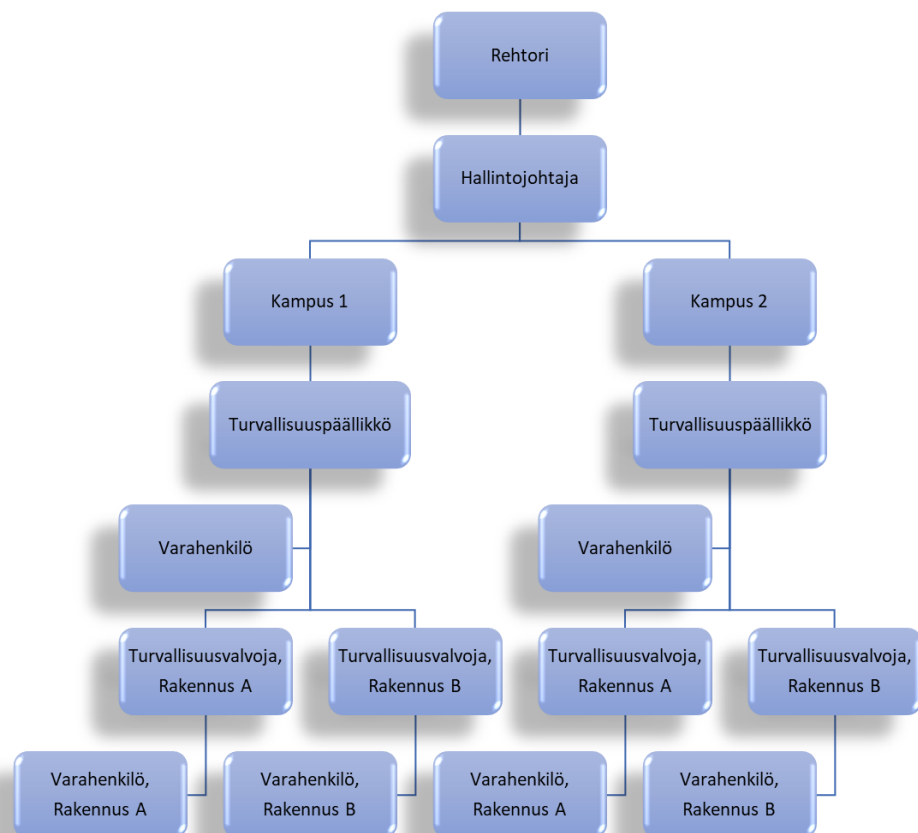
- kampusten erilaisuus ja sen huomioiminen turvallisuuskoulutuksessa
- vaaratilanne, vikailmoitus ja ”läheltä piti” -lomakkeen käytön tehostaminen
- edellä mainittujen lomakkeiden jatkokäsittelyn tehostaminen
- pelastussuunnitelmien yhtenäistäminen ja päivittäminen
- ongelmat turvallisuuskäytäntöjen sisäistämisessä
- turvallisuusorganisaatioon kuuluvien epäselvät roolit
- turvallisuusvastaavien parempi sitouttaminen turvallisuustyöhön
- oppilaitosrakennusten hyödyntäminen myös muussa kuin opetuskäytössä
- Hopealuoti -tekstiviestihälytysjärjestelmän hyödyntäminen eri tilanteissa.

Kampusalueilla on useita rakennuksia, jotka eivät ole keskenään samanlaisia, joten tämän vuoksi yhteisten turvallisuusmateriaalien luominen koettiin hankalaksi. Turvallisuusohjeet täytyisi siis kohdentaa kampus- ja rakennuskohtaisesti tai materiaalin tulisi olla tarpeeksi ylimalkaista. Vaaratilanne, vikailmoitus ja ”läheltä piti” -lomakkeiden käyttö on ollut hankalaa, koska pääsy lomakkeelle vaatii kirjautumisen ja lomake toimii parhaiten tietokoneen Internet-selaimella. Ilmoituksia ei niiden teon hankaluuden vuoksi ole tullut sellaista määrää, jota näin isolta organisaatiolta voisi odottaa. Ilmoitusten käsittely-

kin on takkuillut, ja ne eivät välttämättä ole aina menneet oikeille henkilöille käsiteltäviksi. Käsittelyprosessi sinänsä on melko selkeä ja johdonmukainen, mutta jostain syystä siinä on ilmennyt ongelmia. Pelastussuunnitelmien päivitys on ollut vaihtelevaa, ja kaikki eivät ole perehtyneet niihin tarvittavan paljon. Muun muassa perehtymättömyys on ollut osasyynä turvallisuuskäytäntöjen sisäistämisessä, joten niihin toivotaan yhteneväisyyttä. Osa kokee pelastussuunnitelmat pakollisiksi asiakirjoiksi, jotka tehdään vain siksi, että laki niin vaatii.

3.2 Turvallisuusorganisaatio

Riverian nykyinen turvallisuusorganisaatio koostuu kampuskohtaisista turvallisuuspäälliköistä, rakennuskohtaisista turvallisuusvalvoista ja heidän varahenkilöistään. Kampuksia on yhteensä 16 ja asuntolakohteita 5 – 7. Turvallisuusorganisaation yleisrakenne on kuvassa 2.

Kuva 2. Turvallisuusorganisaatio.

3.3 Sähköinen materiaalipankki

Sekä Riverian henkilökunnalla että opiskelijoilla on pääsy sähköiselle työpöydälle. Työpöydällä on oppilaitoksille tavanomaisia tietoja kuten esimerkiksi opintososiaalisia asioita, oppilaitos- ja opiskelijapalveluita, ohjeita sekä linkki nykyiselle turvallisuussivustolle. Työpöytä on ulkoasultaan pääosin selkeä ja kaikki tarvittava tieto on jokaisen saatavilla, joten sen avulla voidaan saavuttaa suuri määrä käyttäjiä tehokkaasti. (Sähköinen työpöytä.)

Turvallisuussivusto on oma kokonaisuutensa sähköisen työpöydän sisällä. Turvallisuuden etusivu sisältää muun muassa kampusrakennusten suojeluopasteet, pelastussuunnitelmat, ATEX -asiakirjat, erilaisia ohjeita, tiedotteita ja yhteystietoja. Sivustolla on myös muutama oppilaitoskohtainen turvallisuussivusto, jonka materiaali on kohdennettu suurimmaksi osaksi juuri kyseiseen oppilaitokseen. Osa linkeistä ei johda mihinkään ja osassa on jo vanhentunutta tietoa, joten tarve toimintojen yhtenäistämiseksi on todellinen. Materiaali on myös hieman hajallaan, sillä monet kampukset ovat itse lisäilleet tarpeelliseksi katsomiaan materiaaleja oman nimensä alle. Toki ne ovat kaikkien käytettävissä, mutta ulkoasun selkiyttämiseksi ne olisi hyvä olla yhdessä paikassa. (Sähköinen työpöytä.)

3.4 Lieksan kampuksen turvallisuuskatsaus

Tutustuin Lieksan kampuksen turvallisuusasioihin turvallisuussivuston kautta ja lisäksi kävin vierailulla, vaikka paikka on tuttu entuudestaan. Työtä turvallisuusasioiden parantamiseksi on tehty pitkäjänteisesti jo vuosia, joten turvallisuustaso on saatu nostettua erittäin hyväksi. Käytössä on OHSAS 18001 -sertifikaatti, jonka avulla turvallisuusasioita noudatetaan ja käsitellään. Sertifikaatin mukainen järjestelmä on mahdollistaa johdonmukaisen ja järjestelmällisen mallin työturvallisuusasioiden kehittämiseen ja hoitamiseen. Merkittävimpinä asioina järjestelmässä on kattava riskien arviointi ja seuranta, jonka avulla resurssit voidaan kohdentaa oikeisiin asioihin ja ennakoida tapahtumia muuttuvassa toimintaympäristössä. (Vastuullisuusraportti. 3.3.2016.)

Lieksan kampuksen turvallisuusasioiden käsittelyssä on paljon hyviä asioita, joita täytyisi saada osaksi muiden kampusten turvallisuustoimintaa:

- Selkeät päämäärät ja ohjelmat, joiden toteutumista seurataan ja valvotaan. Esimerkiksi työtaturmien minimointi nollassolle ja Läheltä piti -ilmoitusten 100-prosenttinen käsittely.
- Turvallisuusorganisaation rakenne, jossa kaikilla siihen kuuluvilla on mahdollisuus ottaa vastuuta asioista. Organisaation vastuu on jaettu selkeästi eri toimijoille.
- Turvallisuusasioiden koulutus on aikataulutettu ja kohdennettu kaikille, joten koulutuksen järjestämisen taajuus on kaikkien tiedossa.

3.5 Webropol-kysely

Turvallisuuskouluspäivillä, palavereissa ja koulutuspäivillä esille tullessiin väitteisiin haettiin vahvistusta laatimalla Webropol-kysely (Liite 1). Se lähetettiin koko Riverian henkilökunnalle, joten vastauksia oli mahdollista saada noin 800. Kyselyyn vastattiin nimettömänä, joten sen avulla ei ole mahdollista kohdentaa vastauksia henkilöön tai kampukseen. Kyselyyn nimettömänä vastaamisen vuoksi oli mahdollista saada esille sellaisiakin seikkoja, joita ei välttämättä kasvotusten uskalleta tuoda ilmi. Toisaalta vastausten kohdentamattomuuden vuoksi joihinkin yksityiskohtaisiin ongelmiin on hankala puuttua täsmällisesti. Kyselyn tuloksilla voitiin siis selvittää koko Riverian henkilökunnan omia havaintoja ja tuntemuksia turvallisuuskulttuurista sekä järjestetyistä koulutuksista.

Kyselyyn vastasi 122 henkilöä, joten vastausprosentti jäi melko alhaiseksi (~ 15 %). Toisaalta, yleisten kyselykäytäntöjen pohjalta vastausprosenttia voidaan pitää varsin hyvänä. Karkeasti laskettuna kyselyn virhemarginaali mahtuu 5 – 10 % väliin, joten pidän tulosta luotettavana varsinkin siksi, koska tämän tyyppinen kysely tehtiin kyseiselle ryhmälle vasta ensimmäisen kerran. Kysely koostui 27 kysymyksestä, joten siihen vastaaminen ei vienyt kovin kauan. Kyselyn vastausaika oli melko lyhyt, joten se on osaltaan voinut vaikuttaa vastaajien määrään. Suurin osa vastaajista (57 %) oli yli 50-vuotiaita, joten heillä

lienee alan työkokemusta pitkältä ajalta. Sukupuolijakauma oli varsin tasainen, sillä vastaajista 46 % oli miehiä ja 54 % naisia.

Noin joka viides ei tiennyt kampuksensa turvallisuusorganisaation rakennetta, vaikka 98 % tunsi vähintään yhden henkilön, joka kuuluu siihen. Neljäsosa vastaajista ei ole tutustunut kampuksensa pelastussuunnitelmaan, joten voisi olettaa, että he eivät välttämättä tunne kampuksensa turvallisuusriskejä ja niihin varautumista. Vastaajista 35 % on kuitenkin täysin samaa mieltä väittämästä, jonka mukaan he tietävät, mistä pelastussuunnitelma löytyy.

Hieman vajaa puolet (46 %) henkilökunnasta on saanut alkusammutuskoulutusta viimeisen kolmen vuoden aikana, joten tulosta voidaan pitää hyvänä. Toisaalta yhtä moni kokee tarvitsevansa koulutusta. Myös ensiapukoulutusta on saanut hieman vajaa puolet (48 %) kolmen viimeisen vuoden aikana ja peräti kaksi kolmasosaa kokee tarvitsevansa sitä lisää. Turvallisuuskävelyyn on viimeisen kolmen vuoden aikana osallistunut 62 %, mutta kuitenkin 74 % haluaisi sellaisen järjestettävän omalla kampuksellaan. Defibrillaattoria kokee osaavansa käyttää vain 39 % vastaajista, vaikka sen käyttö pitäisi osata ilman koulutusta, koska se on suunniteltu helppokäyttöiseksi ja opastavaksi. Syynä lienee koulutuksen puute, sillä koulutuksessa asiasta mainitaan aina.

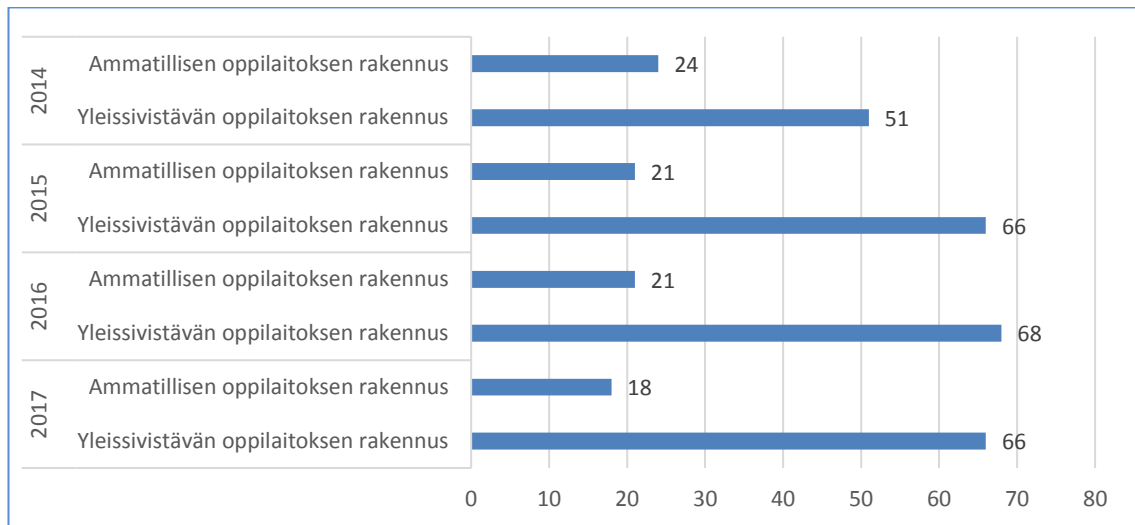
Uloskäytävät ja niiden esteettömyys sekä toiminta poistumistilanteessa ovat lähes jokaiselle selkeitä. Sen sijaan sisälle suojautumistilanteessa toimiminen on tuttua vain kahdelle kolmasosalle vastaajista. Vastaajien mukaan toimintaohjeita ei ole saatavilla sisälle suojautumistilanteessa (70 %) eikä tulipalotilanteessa (47 %), joten niiden saatavuutta olisi syytä tehostaa.

Kyselyssä esitettiin myös väittämiä, joihin täytyi vastata asteikolla: 1 = täysin eri mieltä, 5 = täysin samaa mieltä. Henkilökunnalle pitäisi järjestää lisää koulutusta -väittäjä saavutti keskiarvon 4 ja sama opiskelijoille 4,2, joten selkeä mielipide on, että turvallisuus-koulutuksiin haluttaisiin osallistua. Myös halu parantaa turvallisuutta oli varsin korkea (4,1). Turvallisuuspoikkeamista ilmoittaminen koettiin verrattain hankalaksi (3,3).

Vapaa sana -osiossa vastaajat saivat kirjoittaa kehitysehdotuksia, vaaranpaikkoja, hankaluuksia tai muita ideoita ja ajatuksia turvallisuuteen liittyen. Vastauksia saatiin 42 kappaletta. Ajatuksia vastauksiin mahtui laidasta laitaan, mutta esille nousi kaksi pääasiaa; koulutuksia toivottiin enemmän ja suuret opetusryhmät koettiin eräänlaisiksi riskeiksi.

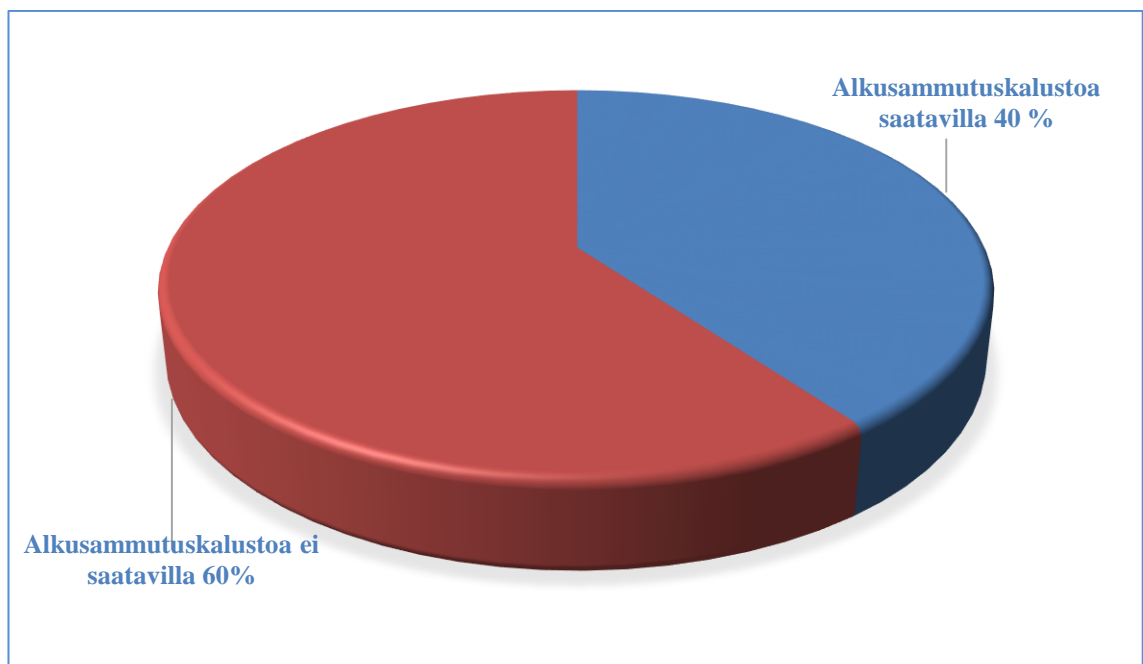
3.6 Ammattioppilaitoksissa tapahtuneet onnettomuudet

Poimin Pronto-onnettomuustilastojärjestelmästä oppilaitosrakennuksissa esiintyneet onnettomuudet. Etsin vuosina 2014 – 2017 yleissivistävissä ja ammatillisissa oppilaitosrakennuksissa tapahtuneet rakennuspalot sekä rakennuspalovaarat (Kuva 2). Yhteensä tuona aikana sattui 335 onnettomuutta. Yleissivistävässä oppilaitosrakennuksessa tapahtui yhteensä 251 onnettomuutta, joista 49 oli rakennuspaloja ja 202 rakennuspalovaaroja. Ammatillisessa oppilaitosrakennuksessa vastaavat luvut ovat yhteensä 84 onnettomuutta, joista rakennuspaloja 14 ja rakennuspalovaaroja 70. Kaikista oppilaitosrakennuksissa esiintyneistä onnettomuuksista noin 25 % tapahtui ammatillisessa oppilaitosrakennuksessa. 335 onnettomuudesta 95:ssä ei yritetty alkusammutusta joko sen vuoksi, ettei alkusammutuskalustoa ollut saatavilla, tai mikäli oli, toimintakykyiset paikallaolijat eivät sitä käyttäneet. Näistä 95:stä 16 tapauksessa alkusammutuskalustoa olisi ollut saatavilla, mutta sitä ei jostain syystä käytetty, vaikka paikalla oli toimintakykyisiä henkilöitä. Tilanteista, joissa alkusammutusta ei ole yritetty, 40 % olisi kuitenkin ollut mahdollisuus yrittää sitä (Kuva 3).

Kuva 3. Rakennuspalot ja rakennuspalovaarat oppilaitoksissa (Pronto-tilasto).

Kuvassa 3 eriteltynä oppilaitoksissa tapahtuneet rakennuspalot ja rakennuspalovaarat. Kuvasta voidaan nähdä, että oppilaitoksissa tapahtuneiden onnettomuuksien määrä on viime vuosina pysytellyt jokseenkin samalla tasolla.

Kuva 4. Alkusammutuskaluston saatavuus onnettomuuksissa, joissa alkusammutusta ei yritetty (Pronto-tilasto).

4 TURVALLISUUSMATERIAALI

Turvallisuusmateriaalia tuotetaan sähköisen työpöydän turvallisuusmateriaalipankkiin, jossa se on helposti kaikkien saatavilla. Materiaalia tarvitaan monista eri asiakokonaisuuksista, kuten esimerkiksi sähkökatkoista, paloturvallisuudesta, vahingonteoista ja poistumisturvallisuudesta. Tässä opinnäytetyössä koulutusmateriaalin tuottamisohjeet on rajattu palo- ja poistumisturvallisuutta sivuaviin asioihin. Ohjeita voi kuitenkin hyödyntää myös muun materiaalin tuottamisessa.

Tärkeimpinä seikkoina materiaaleissa nousevat esille lyhyys, ytimekkyys, yksiselitteisyys ja nonverbaalisuus. Nykyaikana ihmiset, varsinkin nuoret, ovat tottuneet nopeaan tiedonkulkuun ja he eivät välttämättä jaksaa keskittyä pitkään. Monet vanhat opetusvideot ovat kestoltaan useita minuutteja ja sisältävät paljon yksityiskohtaista tietoa käsittelemästään aiheesta. Nykyisin sellaisen esittäminen nuorille ei välttämättä ole kovin tehokasta. Asiasisältö itsessään on varmasti oikeassa, mutta ulosanti ei enää vastaa nykyisiä vaatimuksia. Oppilaitoksissa opiskelee myös paljon maahanmuuttajia tai muita henkilöitä, jotka eivät välttämättä osaa suomea tai tunne maan tapoja kunnolla. Tämän vuoksi turvallisuusmateriaalissa pitää huomioida myös heidän tarpeensa. Materiaali voidaan kääntää esimerkiksi englanniksi tai venäjäksi, jotta väärinymmärryksiltä vältytään. Toisaalta asiantuntevan henkilökunnan merkitys turvallisuusasioiden esille tuominen opetuksessa korostuu.

Lisäksi haasteita aiheuttaa turvallisuusmateriaalin oikea kohdentaminen opiskelijoille. Riveria järjestää koulutuksia, jotka ovat kestoltaan päivästä useaan vuoteen. Opiskelija rakennuksissa viettämä aika vaihtelee todella paljon. Turvallisuuskoulutus ei siten voi olla yhtä laajaa kaikille, vaan se täytyy kohdentaa sopivassa laajuudessa suhteessa opiskelijana oloaikaan.

Eri aihealueiden koulutusmateriaali koostuu yksityiskohtaisista PowerPoint-esityksistä, joihin koostetaan alla olevista tietopaketeista keskeisimmät asiat. Esitysten tueksi koostetaan kuvia tai videoita eri rakennusten turvallisuusjärjestelyistä. Esimerkiksi paloturvallisuuskoulutukseen kuvakooste hyvistä ja huonoista paloturvallisuusratkaisuista ja alkusammutuskoulutuksen tueksi video oikeaoppisesta alkusammutuksesta.

Rakennuksista on mahdollista kuvata myös 360-asteista kuvamateriaalia, joten niiden avulla esimerkiksi lyhytkurssilaiset pääsevät tutustumaan rakennuksiin jo ennen kurssille tuloa. Moodleen on mahdollista luoda eräänlaisia turvallisuuskyselyitä tai tehtäväkokonaisuuksia, joiden suorittaminen voi olla pääsyvaatimus varsinaiselle opintokurssille.

4.1 Paloturvallisuus

Paloturvallisuus alkaa ihmisen toiminnasta ja rakenteellisesta paloturvallisuudesta. Suurin osa tulipaloista saa alkunsa – toisin kuin yleisesti luullaan – ihmisen toiminnasta, joten sen merkitystä täytyy korostaa. Rakennusten paloturvalliseen rakentamiseen on kiinnitetty huomiota jo pitkään, joten lähtökohtaisesti kaikki rakennukset rakennetaan eri lakien ja asetusten velvoittamina turvallisiksi. Merkittävimmät rakenteelliset asiat paloturvallisuuden liittyen ovat uloskäytävät ja palo-osastointi. Kaikki rakennukset suunnitellaan siten, että sieltä on mahdollista poistua toisistaan riippumattomien ja esteettömien uloskäytävien kautta tai palokunnan toimenpitein turvallisesti. Palo-osastoinnin tarkoituksena on estää tulipalon leviäminen rakennuksissa ja antaa siten lisää aikaa poistumiseen sekä palon rajoittamiseen. Osastointi tehdään yleensä eri käyttötapojen välille tai rajoittamaan suuria pinta-aloja. Palo-osastojen läpi voidaan kulkea palo-ovista, joiden on oltava itsestään sulkeutuvia ja salpautuvia, jotta mahdollisessa tulipalotilanteessa ne toteuttavat palo-osastointia. (Waitinen ym. 2009, 12 – 13.)

Jos oppilaitoksessa on paloturvallisuuslaitteisto, on se yleensä joko palovaroitin tai paloilmoitinjärjestelmä. Palovaroitinjärjestelmässä on toisiinsa kytketyt ilmaisimet, jotka alkavat hälyttää reagoituaan savuun, lämpöön tai liekkiin. Hälytys annetaan rakennuksessa paikallisesti, ja se voi hälyttää myös laitteiston huoltajalle. Paloilmoitinjärjestelmä koostuu samankaltaisista osista, mutta se on yleensä asennettu laajemmalle alueelle, ja erona palovaroitinjärjestelmään on se, että se on varustettu hätäkeskusyhteydellä. Hätäkeskusyhteydellä varustetusta paloilmoitimesta lähtee suora hälytys hätäkeskukseen, joka välittää sen pelastuslaitokselle. Kummankaan asentaminen ei ole ollut pakollista, joten osassa oppilaitoksista ei ole minkäänlaista palonilmaisujärjestelmää (Rakentamismääräyskokoelma E1). 1.1.2018 alkaen uusiin alle 250 oppilaan oppilaitoksiin vaaditaan sähköverkkoon kytketty palovaroitin, 251 – 500 oppilaan paloilmoitin ja yli 500 oppilaan

paloilmoitin (Ympäristöministeriön asetus rakennusten paloturvallisuudesta 848/2017, 38 §). Usein oppilaitoksia käytetään myös tilapäismajoittumiseen, joten sellaisiin tilanteisiin pelastuslaki (379 /2011, 17 §) kuitenkin velvoittaa asentamaan palovaroittimet majoitustiloihin ja sisäisiin käytäviin (Sisäasiainministeriön asetus palovaroittimien sijoittamisesta ja kunnossapidosta 239/2009, 3 §).

Joka päivä syttyy keskimäärin yli 17 rakennuspaloa ympäri Suomea. Suurin osa näistä syttyy asunnoissa ja yli 95 % palokuolemaan johtavista tulipaloista tapahtuu asuinympäristössä. Vuosittain tulipaloissa on menehtynyt 70 – 120 ihmistä. (Paloturvallisuusinfo.) Tulipalossa suurin vaaraa aiheuttava tekijä on savukaasut. Ne ovat kuumia, myrkyllisiä ja leviävät nopeasti ja levittävät paloa tehokkaasti. Sisätiloista savu pääse kunnolla poistumaan, joten se kerääntyy huoneisiin ja aiheuttaa vaaraa sisällä oleville. Savu vie näkyvyyden ja poistuminen hankaloituu, joten uloskäytävien esteettömyys sekä merkitseminen korostuu. Savukaasujen myrkyllisyyden ja katon rajaan kerääntymisen vuoksi matalana liikkuminen on tärkeää. (Waitinen ym. 2009, 16 – 17.)

Sisäisillä käytävillä tulisi välttää tavaroiden varastoimista molemmilla seinustoilla, koska poistumistilanteessa ihminen hakeutuu luonnostaan seinän viereen ja kulkee sitä pitkin uloskäytävälle – varsinkin näkyvyyden ollessa heikko. Jos molemmilla seinustoilla on tavaraa, kuten esimerkiksi kaappeja ja sohvia, olisi ne parempi poistaa tai keskittää yhdelle seinustalle.

Toimintaohjeet tulipalotilanteeseen (Waitinen ym. 2009, 18 – 19):

- Pelasta.
- Varoita.
- Hälytä.
- Rajoita.
- Sammuta.
- Opasta.

Pelastamisella ja varoittamisella tarkoitetaan välittömässä vaarassa olevien evakuoimista ulos vaaratilanteesta sekä uhattuna olevien etukäteen varoittamista. Pelastaminen voi olla

esimerkiksi tuupertuneen henkilön siirtäminen pois savuisesta huoneesta oma turvallisuus huomioiden. Varoittaminen tapahtuu huutamalla tai hyödyntämällä megafonia tai kuulutuslaitteita. Varoittamisen tarkoituksena on tehdä muut tietoisiksi uhkaavasta vaarasta, jotta heillä olisi aikaa reagoida ja alkaa tarvittaviin toimenpiteisiin.

Hälyttäminen tapahtuu soittamalla turvallisesta paikasta yleiseen hätänumeroon 112. Puhelu on soitettava seuraavien ohjeiden mukaisesti:

- Soita itse, mikäli mahdollista. Soittajalla on yleensä sellaisia tietoja, joita hätäkeskuspäivystäjä tarvitsee avun välittämiseen.
- Kerro mahdollisimman tarkka sijainti. Esimerkiksi osoite, rakennuksen numero/kirjain sekä oven numero/kirjain.
- Kerro mitä on tapahtunut ja vastaa hätäkeskuspäivystäjän esittämiin kysymyksiin. Sulje puhelu vasta saatua luvan. (Milloin soitat 112?.)

Tulipalon rajoittamiseen tehokkain keino on sulkea palavan tilan aukot, kuten ovet ja ikkunat. Suljettu aukko vähentää hapen virtaamista palavaan tilaan ja estää palon leviämistä. Palo-ovet on suunniteltu olemaan kiinni tai sulkeutumaan tulipalotilanteessa, joten niiden tehtävä on rajoittaa leviämistä. (Waitinen ym. 2009, 19.)

Sammutuksella tarkoitetaan alkusammutusta, joka tapahtuu ennen pelastuslaitoksen saapumista paikalle. Oppilaitokset on pelastuslain (379 /2011) 14 pykälän mukaan varustettava tarkoituksenmukaisella alkusammutuskalustolla. Pelastuslaki velvoittaa varautumaan tulipalojen sammuttamiseen, joten olennaisena osana siihen kuuluu myös velvoite alkusammutuskaluston käytön osaamiseen.

Opastamisen merkitys korostuu, sillä pelastushenkilöstö ei välttämättä tunne paikkaa entuudestaan. Myös useat rakennukset ja puutteelliset osoitemerkinnät voivat viivästyttää avun paikalle saamista. Opastajan tulee tehdä itsensä näkyväksi esimerkiksi viittomalla, pukeutumalla huomioliiviin tai muuten kiinnittämällä pelastushenkilöstön huomio. (Waitinen ym. 2009, 19.)

Asita, joita on korostettava turvallisuusmateriaalissa:

- Uloskäytävät on merkitty ja ovat esteettömiä.

- Savu on vaarallisempaa kuin itse tuli.
- Savu leviää ja levittää tulipaloa tehokkaasti.
- Paloa rajoitetaan sulkemalla aukot ja huolehtimalla palo-ovien toiminnasta.
- Henkilökunnalla on selkeä roolitus ja vastualueet.
- Muita varoittaminen.
- Paloturvallisuudesta huolehditaan, samoin yksilön merkityksestä sen parantamisessa.

4.2 Alkusammutus

Alkusammutuskalusto voi koostua käsisammuttimista (jauhe-, neste- ja hiilidioksidisammutin), pikapaloposteista, sammutuspeitteistä ja sankoruiskuista. Oppilaitosten, kuten myös muidenkin kohteiden, omatoiminen varautuminen tulipaloihin on ensiarvoisen tärkeää, sillä pelastuslaitos ei ole paikalla heti tulipalon syttymisen jälkeen. Tämän vuoksi oppilaitoksessa paikallaolevat ovat niitä, jotka pystyvät puuttumaan tulipalon kulkuun jo hyvin aikaisessa vaiheessa.

Tehokas alkusammutuskoulutus rakentuu teoriaosuudesta, jonka aikana hankittuja taitoja sovelletaan käytännön sammutusharjoituksessa. Teoriaosuus voi muodostua esimerkiksi PowerPoint-esityksestä tai videosta. Alkusammutuskoulutuksessa tulisi käydä läpi palamisen edellytykset, jotka ovat palava aine, happi ja korkea lämpötila. Tuli sammuu, kun yksi näistä osatekijöistä poistetaan. Alkusammutuskaluston sammutusvaikutus perustuu jonkin osatekijän poistoon, joten erilaisten sammuttimien ominaisuudet on käytävä läpi. Myös sopivan sammutintyyppin valinta tiettyyn tilaan on hyvä tiedostaa. Yleensä tulipalossa tartutaan lähimpään alkusammuttimeen, joten tilassa saatavilla olevat sammuttimet täytyy olla tiloihin sopivat. Esimerkkeinä mainittakoon jauhesammutin, joka sammuttaa tehokkaasti, mutta sotkee paikkoja ja tuhoaa herkkää elektroniikkaa, sekä nestesammutin, joka rasvakeittimeen sumutettaessa levittää paloa. Myös sammuttimien sijoittelusta ja määrästä on tärkeä mainita. Suomessa kuten myös esimerkiksi Isossa-Britanniassa suositellaan yhtä sammutinta alkavaa 200 neliometriä kohden ja lähin sammutin täytyisi löytyä alle 30 metrin etäisyydeltä (Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2012 ; Building Bulletin 2007).

Oppilaitoksissa on todennäköisesti käytössä lähes kaikkia alkusammutintyyppisiä, joten kaikenlaisien sammuttimien ominaisuudet on hyvä tuntea.

Asiat, joita on korostettava turvallisuusmateriaalissa:

- alkusammutuskaluston tyypit
- alkusammutuskaluston ominaisuudet
- tiloihin valittu oikeantyyppinen alkusammutuskalusto
- oman turvallisuuden huolehtiminen alkusammutuksessa
- oman rakennuksen alkusammutuskaluston sijainti.

4.3 Poistumisturvallisuus

Poistumistilanteet tulevat yleensä yllättäen, joten niihin on varauduttava etukäteen selkeillä ohjeilla ja harjoituksilla. Poistumistarve voi tapahtua tulipalon tai muun onnettomuuden vuoksi, joten kaikki normaalikäytössä olevat uloskäytävät eivät välttämättä ole tilanteessa käytettävissä.

Jokaiseen työ-, kerrososastoon tai tarkoituksenmukaiseen poistumisalueeseen koulutetaan vastaava, joka huolehtii, että tilat ovat tyhjentyneet poistumistilanteessa. Vastaavan varustukseen kuuluu vähintään huomioliivi sekä mahdollisesti muuta helposti saatavilla olevaa kalustoa kuten käsivalaisin. Kokoontumispaikalle laaditaan toimintaohje, jonka mukaisesti koko rakennuksesta tai alueesta vastaava toimii. Hänen tehtävänä on varmistaa aluevastaavilta saadun tiedon avulla, että kaikki ovat päässeet poistumaan rakennuksesta turvallisesti. Hänen täytyy olla tilannetietoinen ja selvittää tapahtumien kulku esimerkiksi paikalle tuleville viranomaisille.

Poistumisharjoittelu toteutetaan vaiheittain, jotta harjoitukset tulevat tutuiksi ja osaksi poistumisturvallisuuden ylläpitoa.

1. vaihe

Ensimmäisessä vaiheessa teoriaopetusta annetaan rakennus- tai kerroskohtaisesti esimerkiksi turvallisuuskävelyllä, johon on yhdistetty teoriaa. Poistumisturvallisuuden teoriaosuuteen sopii esimerkiksi erilaisiin uloskäytäväratkaisuihin tutustuminen, rakennuskohdaisen poistumismallin tunteminen ja henkilökunnan osaamisen korostaminen poistumistilanteessa. Näiden lisäksi painotetaan tulipalosta aiheutuvan savun vaarallisuutta ja leviämistä, mikä voi aiheuttaa muutoksia uloskäytävien esteettömyyteen. Myös ihmisten käyttäytyminen vaaratilanteissa, ruuhkien muodostuminen, hissien käyttö, henkilökohtaisten tavaroiden mukaan ottaminen, sivullisten paikalle pääsyn estäminen, kerros- ja aluevastaavien toiminta sekä toiminta kokoontumispaikalla on syytä käydä yhteisesti läpi. Lyhyen turvakävelyn aikana kuljetaan uloskäytävien ja varateiden kautta työpisteisiin, jotta ne tulevat tutuksi normaalien kulkuovien lisäksi. Samalla voidaan varmistaa niiden esteettömyys ja toimintakunto. (Linjala ym. 2016, 19.)

2. vaihe

Toisessa vaiheessa pidetään harjoitus, jossa työ- tai kerrososasto harjoittelee poistumista omatoimisesti. Tämä vaihe on syytä tehdä rakennuksissa, joissa on useita eri kerroksia, työosastoja tai toimijoita. Harjoituksessa käytettäviä uloskäytäviä on hyvä vaihdella eri harjoituskerroilla, jotta kaikki tulevat tutuksi. Harjoitus tehdään tässä vaiheessa vain osatokohtaisesti, sillä suuren harjoituksen onnistuminen kerralla on epävarmaa. Kaikki palautteet ja havainnot harjoituksesta on tarpeen viedä tiedoksi turvallisuuspäälliköille. (Linjala ym. 2016, 20.)

3. vaihe

Kolmannessa vaiheessa poistumisharjoituksessa jokin uloskäytävä poistetaan käytöstä esimerkiksi keinosavulla tai kulkuesteellä, jotta henkilöstö on pakotettu käyttämään vaihtoehtoista uloskäytävää. Tärkeintä tämän vaiheen ensimmäisissä toteutuksissa on henkilökunnan oppiminen, ei poistumisnopeus. Poistumisharjoituksen ajankohdasta on syytä tiedottaa henkilökuntaa hyvissä ajoin ennakoita kertomalla harjoituksen kulusta sekä kertaamalla oleelliset asiat. Harjoitukseen on hyvä varata tarkkailijoita, jotka seuraavat ja

tekevät havaintoja poistumistilanteesta. Tarkkailijoilta, sekä kaikilta poistumiseen osallistuneilta, kerätään palaute, joka toimitetaan turvallisuuspäälliköille. (Linjala ym. 2016, 21 – 22.)

4. vaihe

Neljännessä vaiheessa järjestetään ennalta ilmoittamaton poistumisharjoitus. Tällä tavoin voidaan testata osallistujien taitoja ja poistumissuunnitelmien toimivuutta todenmukaisemmin. Onnistumisen varmistamiseksi ja autenttisten olosuhteiden luomiseksi tulipalon poistumisharjoitukseen voidaan lisätä esimerkiksi keinosavua ja palokellojen ääni. (Linjala ym. 2016, 22.)

3. ja 4. vaiheen harjoitukseen valitaan harjoituksen johtaja, joka vastaa organisoinnista ja järjestelyistä. Hänen tulee olla tietoinen poistumisturvallisuuden liittyvistä asioista ja huolehtia seuraavista asioista (Linjala ym. 2016, 30.):

- Kaikki osallistajat ovat saaneet tiedon harjoituksen järjestämisestä.
- Tarkkailijat tiedostavat tehtävänsä.
- Rakennukseen on järjestetty vartiointi.
- Savukoneen käyttäjä osaa tehtävänsä ja savukone on sijoitettu oikeaan paikkaan.
- Ensiapuvälineet ovat saatavilla.
- Erityisryhmään kuuluvat on huomioitu (esimerkiksi invalidit ja vieraskieliset).

Edellä mainittuihin harjoitukseen valitaan myös tarkkailijat, jotka ovat perehtyneitä harjoitussuunnitelmaan ja turvallisuusjärjestelyihin. Heidän tehtävänä on tehdä havaintoja ja mahdollistaa turvallinen poistumisharjoitus puuttamalla turvallisuutta vaarantaviin tapahtumiin. Muut harjoitukseen osallistujat ovat velvollisia ilmoittamaan, mikäli eivät huonokuntoisuuden tai muun syyn vuoksi pysty osallistumaan. (Linjala ym. 2016, 22.)

4.4 Hätäensiapu

Työturvallisuuslain (738/2002) 46 §:n mukaan työpaikoilla on järjestettävä riittävä ensiapuvalmius. Hätäensiavulla tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla voidaan pelastaa loukkaantuneen tai sairaskohtauksen saaneen henki ja estää hänen tilansa huonontuminen.

Hätäensiapuun kuuluu myös avun hälyttäminen. (Becker ym. 2010, 64.) Hätäensiavun koulutusmateriaali opiskelijoille koostuu seuraavista aiheista:

- hätäilmoituksen tekeminen
- verenvuodon tyrehtyttäminen ja haavat
- äkillisen sairaskohtauksen hoitaminen
- vierasesine hengitysteissä
- tajuttoman kohtaaminen
- elottoman kohtaaminen ja defibrillaattorin käyttäminen.

Hätäensiapukoulutus vastaa käytännössä Suomen Punaisen Ristin järjestämää kuuden tunnin hätäensiapukurssia. Henkilökunnan koulutusmateriaalin vähimmäisvaatimuksena voidaan pitää EA1 -kurssin tasoista koulutusta (Työsuojeluhallinto 2013, 7).

4.3 Turvallisuuskävely

Turvallisuuskävely on eräänlainen koulutusmenetelmä, jonka avulla turvallisuuskoulutusta voidaan antaa käytännössä ja kohdentaa juuri siihen paikkaan, jossa henkilökunta työskentelee. Turvallisuuskävelyn tavoitteena on muun muassa seuraava (Arvonen ym. 2006, 7):

- turvallisuuskulttuurin lisääminen
- henkilöstön asenteisiin vaikuttaminen
- turvallisuustietouden ja taitojen lisääminen
- ennaltaehkäisyyn motivoiminen
- onnettomuustilanteissa toimimiseen ohjeistaminen
- kohentaa ja täsmentää työnjakoa
- sitouttaminen omatoimiseen varautumiseen.

Turvallisuuskävelyn vetäjänä toimii turvallisuuspäällikön nimeämä henkilö, joka voi olla esimerkiksi rakennuksen turvallisuusvastaava tai muu turvallisuusasioista hyvin perillä oleva henkilö. Hänen tehtävänä on seuraavat (Arvonen ym. 2006, 10 -11):

- tiedottaa turvallisuuskävelyn ajankohdasta
- suunnitella turvallisuuskävelyn reitti
- huolehtia tarvittavan kaluston hankkimisesta reitin varrelle
- huolehtia ovien lukituksista
- kerätä palaute ja parannusehdotukset, jotka välitetään eteenpäin.

Turvallisuuskävelylle voidaan valita teema, joka vaihtelee eri koulutuskerroilla. Näitä teemoja voi olla esimerkiksi riskienkartoitus, paloturvallisuus, toimitilaturvallisuus tai ensiaputietous. Turvallisuuskävelyllä kierretään toimipisteet ja käydään läpi niihin liittyvä yhteinen ohjeistus. Samalla voidaan testata eri turvalaitteet kuten esimerkiksi pika-palopostit, turva- ja merkkivalaistus, palo-ovet ja uloskäytävien lukitukset ja tutustua ensiapukaappien ja väestönsuojan kalustoon. Myöskään veden ja sähkön pääsulkuja ei pidä unohtaa. Turvallisuuskävelyn aikana on syytä kirjata ylös esille tulleet puutteet tai parannusehdotukset, jotta ne voidaan myöhemmin saattaa tiedoksi eteenpäin. Tätä varten on hyvä luoda selkeä tarkastuslista, jonka avulla turvallisuuskävelylle osallistujat osaavat kiinnittää huomiota tärkeisiin asioihin ja tehdä havaintoja. Esimerkiksi täydennykset pelastussuunnitelman ohjeistuksiin kerros- tai aluevastaavien tehtävistä ovat hyviä esimerkkejä turvallisuuskävelyn aikana esille tulleista turvallisuusparannuksista. (Arvonen ym. 2006, 10 -11.)

4.4 Sisälle suojautuminen

Suojautuminen sisätiloihin tulee kysymykseen yleisen vaaramerkin tai jonkin muun uhkatilanteen vuoksi. Yleinen vaaramerkki on minuutin mittainen, seitsemän sekunnin syk-leissä nouseva ja laskeva sireenin ääni. Minuutin mittaisella yhtäjaksoisella äänellä ilmoitetaan puolestaan vaaran olevan ohi. (Ripatti ym. 2009, 28.)

Koulutusmateriaalissa on syytä käydä läpi toimintaohjeet yleisen vaaramerkin soidessa (Ripatti ym. 2009, 28.):

- Siirry sisätiloihin ja pysy sisällä.
- Sulje ovet ja ikkunat sekä ilmanvaihto.
- Avaa radio viranomaisten ohjeistuksien kuuntelua varten.

- Vältä turhaa puhelimen käyttöä.
- Älä poistu alueelta ilman erillistä kehotusta.

Ohjeita on tarpeen täsmentää erikseen kaasuvaaraa ja säteilyvaara varten, sillä niiden toimintaohjeissa on eroja. Esimerkiksi kaasuvaaran aikaan rakennuksen korkein kohta on turvallisimmin, kun taas säteilyvaaran aikana maanalaiset tilat ovat turvallisimmat. (Ripatti ym. 2009, 28.)

Viime vuosina huolestuttavasti yleistyneet väkivallan uhkatilanteet ovat myös todennäköisiä syitä sisälle suojautumiseen. Oppilaitoksilla on aina syytä olla kolme etukäteen mietittyä kokoontumispaikkaa: yksi poistumisharjoittelua varten, toinen suojaisa paikka lähikiinteistöstä sekä kolmas – jonka sijaintia ei kerrota opiskelijoille – riittävän etäällä väkivallan uhkatilanteita varten. (Ripatti ym. 2009, 29.)

Koulutusmateriaaliin on laadittava toimintaohjeet seuraavista aiheista (Ripatti ym. 2009, 29 – 31.):

- Kuinka uhkatilanteesta ilmoitetaan koko oppilaitoksen alueelle?, esimerkiksi koodisanan, keskuskuulutuslaitteen tai suullisen viestinnän kautta.
- Luokkien ja työtilojen lukitus luokkaan suojautumistilanteessa. Kuinka ovet lukitaan ja miten ovien takalukot toimivat?
- Suojautuminen luokkatilaan. Kuinka irtokalusteet siirretään lukitun oven eteen ja minne osaan luokkahuoneesta sijoitetaan huomioiden aukot ja seinärakenteet?
- Yhteydenpito hätäkeskukseen tai viranomaisiin. Tavoitteena, että vain opettaja hoitaa yhteydenpidon, jotta tukiasemat ja hätäkeskus eivät ruuhkaudu.
- Poistuminen luokasta varatietä tai ikkunan kautta. Huomioitava on oma turvallisuus, jos ikkunat ovat korkealla.
- Poistuminen rakennuksesta sisäkautta. Viranomaisten ohjeita ja sisäisiä kulkureittejä hyödynnetään turvallisesti. Paniikkia ja ruuhkaa vältetään sekä se, miten toimitaan kokoontumispaikalla.

5 TURVALLISUUSKOULUTUS

Pelkkä turvallisuuskoulutusmateriaalin tuottaminen ei riitä parantamaan turvallisuuskulttuuria ja lisäämään turvallisuustietoutta. Lisäksi tarvitaan myös suunnitelmia materiaalin jalkauttamiseksi osaksi arkipäivää.

TURVALLISUUSJOHTAMINEN	
Työturvallisuus Työterveys	
Turvallisuuspolitiikka	<ul style="list-style-type: none"> • sisältää päämäärät • näkyy johdon sitoutuminen • näkyy henkilöstön merkitys turvallisuuden toteuttamisessa
Turvallisuusjohtamisen organisointi	<ul style="list-style-type: none"> • järjestelmällisten toimintatapojen luominen • toimintavastuiden ja velvollisuuksien määrittäminen • linjaesimiesten resurssien varmistaminen
Käytännön toiminta	<ul style="list-style-type: none"> • riskien arviointi • osaamisen varmistaminen • toimenpiteiden toteutus • tiedon kulun varmistaminen • mittaaminen ja seuranta

Kuva 5. Turvallisuusjohtamisen osa-alueet (Työsuojeluhallinto 2010).

Turvallisuusjohtaminen rakentuu turvallisuuspolitiikasta, turvallisuusjohtamisen organisoinnista ja käytännön toiminnasta (Kuva 4). Mikäli jokin osa-alue jää vähemmälle huomiolle, ei turvallisuusjohtamista kokonaisuudessaan saada kehitettyä tehokkaasti. Käytännön turvallisuuskoulutuksen taustalle tarvitaan siis johtamisen organisointia ja politiikkaa.

Tehdystä Webropol-kyselystä voidaan nähdä, että 21 % henkilökunnasta ei tunne turvallisuusorganisaation rakennetta, mikä osaltaan vaikuttaa viestintään sekä tiedonkulkuun turvallisuusorganisaation sisällä. Jos tieto ei kulje organisaatiossa, ei myöskään voida olettaa, että turvallisuusviestinä olisi tehokasta. Hyvän viestinnän avulla toiminta saadaan tehokkaaksi, luotettavaksi ja avoimeksi. Nopea tiedonkulku ja vapaa ilmapiiri edesauttavat turvallisuusasioiden jalkauttamista sekä turvallisuushavaintojen viemistä johdon tietoon.

5.1 Turvallisuuskäytäntöjen jalkauttaminen

Turvallisuusmateriaalia aletaan käyttää sekä henkilökunnan että opiskelijoiden koulutuksessa. Tuomalla turvallisuusasiat näkyväksi osaksi arkista opiskelua voidaan saavuttaa hyviä tuloksia turvallisuustietouden kasvattamisessa. Sen lisäksi tiedot ja taidot ujututtuvat tulevien ammattilaisten mukana työelämään. Opiskelijoille on tarkoitus varata lukujärjestykseen erikseen aikaa turvallisuuskoulutukselle, jotta sitä ei tarvitsisi lohkaista jostain oppiaineesta.

Webropol-kyselyn mukaan 34 % ei osaa toimia sisälle suojautumistilanteessa ja 70 % kertoo, että sisälle suojautumiseen ole helposti saatavilla olevia toimintaohjeita. 93 % kokee osaavansa toimia tulipalotilanteessa, vaikka 47 % mukaan toimintaohjeita ei ole helposti saatavilla. Tulipalotilanteita varten on todennäköisesti harjoiteltu enemmän, joten henkilökunta kokee osaavansa toimia niissä tilanteissa. 66 % kokee tarvitsevänsä ensiapukoulutusta, joten ensiaputaidot eivät välttämättä ole jokaisella hallussa. Kyselyn pohjalta luokat ja yleiset luentotilat, kuten auditoriot, on hyvä varustaa A4-kokoisilla toimintaohjekorteilla. Kortissa on värillinen suojeluopaste, josta nähdään uloskäytävien, koontumispaikan, ensiapuvälineiden ja alkusammutuskaluston sijainnit. Kortin kääntöpuolelta löytyy selkeät ja pelkistetyt toimintaohjeet ensiavun antamiseen, tulipalotilanteessa toimimiseen sekä sisälle suojautumiseen. Toimintaohjekortti suositellaan laminoitavan ja sijoitettavan tilaan johtavan oven läheisyyteen.

Jokainen luokkahuone ja muu tila varustetaan niin sanotulla poistumislätkällä. Poistumislätkä voi olla esimerkiksi pienehkö heijastin, jossa on ripustuslenkki. Poistumistilanteessa viimeinen tilasta poistuja kiinnittää poistumislätkän oven ulkopuolelle, jotta kerros- tai aluevastaava näkee, että tila on tyhjennetty. Se nopeuttaa myös pelastushenkilöstön toimintaa tiloja tarkastaessa.

Turvallisuuskävelyiden aikana opiskelijat ja henkilökunta tekevät turvallisuushavaintoja osana riskienkartoitusta. Tällä tavoin turvallisuuskävelyille osallistujat saadaan aktivoitua ajattelemaan turvallisuuteen liittyviä asioita ja havaintojen avulla voidaan huomata jotain sellaista, joka on aikaisemmissa riskienarvioinneissa jäänyt huomaamatta. Käytännön havaintojen avulla usein ”sisustuselementeiksi” jääneet turvallisuusvälineet ja opasteet saadaan taas näkyviksi.

Lieksan kampuksella on käytössä turvallisuuspiste, joka sijaitsee aulatilassa pääoven vieressä. Piste on varustettu sammutuspeitteellä, käsisammuttimella, taittopaareilla, ensiapuvälineillä, defibrillaattorilla sekä hätätilanteiden toimintaohjeilla. Turvallisuuspiste on merkitty selkeästi ja kaikki välineet ovat helposti saatavissa (kuva 6).

Kuva 6. Lieksan kampuksen turvallisuuspiste.

Myös muiden kampusten varustaminen kuvan kaltaisella turvallisuuspisteellä toisi tärkeimmät turvallisuusvälineet helposti saataville ja ennen kaikkea näkyväksi. Näkyvyys parantaisi turvallisuustietoutta ja tekisi kaikille selväksi, että turvallisuusasioihin on kiinnitetty erityistä huomiota.

Turvallisuuspoikkeamista ilmoittaminen saavutti kyselyssä arvosanan 3,28, joten siinä oli parannettavaa. Lomakepohjaa, jonka kautta ilmoituksia turvallisuushavainnoista voi tehdä, yksinkertaistettiin ja muokattiin helpommin ymmärrettävään muotoon. Lomakkeelle pääsemiseksi luotiin QR-koodi, jonka avulla sivustolle pääseminen helpottuu. QR-koodeja asetetaan eri paikkoihin, jotta havaintojen ilmoittaminen olisi mahdollista matalallakin kynnyksellä.

5.2 Turvallisuusmateriaalin koulutus

Koulutusten järjestämiseksi luonnosteltiin viitteellinen aikataulu (Taulukko 1), jonka avulla turvallisuuskoulutuksien ajankohtia voidaan suunnitella. Koulutuksien tiheydelle ei ole lakisääteisiä perusteita, joten tiheys on määritelty yleisesti käytössä olevien koulutusaikataulujen pohjalta. Esimerkiksi Työsuojeluhallinnon Ensiapuvalmius työpäiväkoilla määrittelee ensiapukoulutuksen sopivaksi väliksi noin kolme vuotta. Kuten koulutusmateriaaliosiossa mainittiin, voidaan vähintään Ensiapu 1 tasoista koulutusta pitää laajuudeltaan sopivana henkilökunnan koulutukseen. Edellä mainittu opas suosittelee, että henkilökunnasta vähintään 5 % täytyisi olla koulutettua. Opiskelijoille koulutuksen sopiva laajuus vastannee Suomen Punaisen ristin kuuden tunnin mittaista hätäensiapukoulutusta. Heille on mahdollista tarjota Ensiapu 1:n tasoista koulutusta myös valinnaisena opintona, sillä osalla opiskelijoista se kuuluu osaksi opintoja. Koulutuksen järjestämisessä voidaan hyödyntää henkilökunnan osaamista.

Taulukko 1. Turvallisuuskoulutusten viitteellinen aikataulu.

Koulutus/ perehdytys	Teoria	Käytäntö	Ajankohta	Osallistujat
Pelastussuunnitelma	X	-	Vuosittain	Henkilökunta
	X	-	Työn alkaessa	Sijaiset/uudet työntekijät
	X	-	Poistumisharjoituksen ja turvallisuuskävelyn yhteydessä	Opiskelijat
Paloturvallisuus	X	-	Kolmen vuoden välein	Henkilökunta
	X	-	Työn alkaessa	Sijaiset/uudet työntekijät
	X	-	Uuden vuosikurssin alkaessa	Opiskelijat
Alkusammutuskoulutus	X	X	Kolmen vuoden välein	Henkilökunta
	X		Työn alkaessa	Sijaiset/uudet työntekijät
	X		Uuden vuosikurssin alkaessa	Opiskelijat
	X	X	Uuden vuosikurssin alkaessa	Tulitöitä tekevät opiskelijat
Ensiapukoulutus	X	X	Kolmen vuoden välein	Vähintään 5 % henkilökunnasta
	X	X	Työn alkaessa	Sijaiset/uudet työntekijät
	X	X	Uuden vuosikurssin alkaessa	Opiskelijat
Turvallisuuskävely	X	X	Vuosittain	Henkilökunta
	X	X	Työn alkaessa	Sijaiset/uudet työntekijät
	X	X	Uuden vuosikurssin alkaessa	Opiskelijat
Sisälle suojautuminen	X	X	Vuosittain	Henkilökunta
	X		Työn alkaessa	Sijaiset/uudet työntekijät
	X	X	Uuden vuosikurssin alkaessa	Opiskelijat
Poistumisharjoitus	X		Kahdesti vuodessa	Henkilökunta
	X	X	Vuosittain	Henkilökunta
	X		Työn alkaessa	Sijaiset/uudet työntekijät
	X	X	Uuden vuosikurssin alkaessa	Opiskelijat

Uusien työntekijöiden ja sijaisten koulutus on tarkoituksenmukaisinta aloittaa perusasioista. Ottamalla turvallisuusasiat esille heti työsuhteen alussa varmistetaan siitä, että toimintamallit tulevat tutuksi ja työntekijä sitoutuu oppilaitoksen arvoihin. Turvallisuuspehdytyksessä on hyvä käydä ainakin seuraavat asiat läpi (Linjala ym. 2016):

- turvallisuusohjeiden ja asiakirjojen sijainti
- henkilöt, jotka vastaavat rakennuksen ja kampuksen turvallisuudesta
- se, millainen palohälytysjärjestelmä on
- se, mistä alkusammutuskalusto ja ensiapuvälineet löytyvät
- toimintamalli poistumistilanteessa
- poistumisreitit ja uloskäytävien lukitukset
- kokoontumispaikka.

Perusasioiden jälkeen uudelle työntekijälle järjestetään mahdollisuus tutustua myös muuhun koulutusmateriaaliin kuten esimerkiksi alkusammutusta ja ensiapua käsittelevään teorialmateriaaliin.

Webropol-kyselyn mukaan henkilökunnasta 24 % ei ole tutustunut oman kampuksen pelastussuunnitelmaan. Se on huolestuttava luku, sillä pelastussuunnitelma on kaiken turvallisuusmateriaalin pohja ja turvallisuusohjekirja. Tästä syystä pelastussuunnitelma pitäisi saada helposti kaikkien saataville ja luettavaksi. Kun pelastussuunnitelma otetaan yhdeksi turvallisuuskoulutuksen aiheeksi, voidaan varmistua, että kaikki tutustuvat siihen. Henkilökunnan tavoitteena on tutustua suunnitelmaan vähintään kerran vuodessa. Uudet työntekijät sekä sijaiset tutustuvat pelastussuunnitelmaan työn alkaessa. Opiskelijoiden kannattaa perehtyä pelastussuunnitelmaan vasta poistumisharjoituksen tai turvallisuuskävelyn yhteydessä, jotta suunnitelma toimisi niiden taustatietona ja pohjustuksena. Henkilökunnan, uusien työntekijöiden ja sijaisten perehtyminen kannattaa dokumentoida, jotta koulutusseuranta olisi tarkempaa. Näin varmistetaan, että kaikki varmasti perehtyvät kunnolla.

Vierailijoiden ja lyhytkoulutuksessa olevien turvallisuudesta huolehtiminen on tärkeää, sillä he eivät todennäköisesti tunne rakennusta ja tulevat viettämään siellä vain vähän aikaa. Onnettomuus voi kuitenkin sattua milloin tahansa, joten myös heille on koulutet-

tava turvallisuusasioita. Vierailijoiden isäntä tai lyhytkurssin vetäjä vastaa heidän turvallisuusperehdytyksestä. Perehdytyksen laajuus suhteutetaan vierailun tai koulutuksen pituuteen, joten painopisteenä on todennäköisimmät onnettomuustilanteet. Suullinen perehdytys on yleensä riittävä ja siinä on hyvä tehdä seuraavat asiat selväksi:

- Isäntä tai koulutuksen vetäjä esittelee itsensä ja kertoo, että hän vastaa ryhmän turvallisuudesta. Häneltä saa myös lisätietoja eri turvallisuusasioista laajemmin.
- Tilan tai rakennuksen lähimpien uloskäytävien sijainti kerrotaan.
- Rakennuksesta poistuminen opastetaan.
- Tilan tai rakennuksen lähimpien alkusammutuskalustojen sijainti neuvotaan.
- Tilan tai rakennuksen lähimmän ensiapuvälineistön sijainti esitellään.

Lyhytkurssilaisten ja vierailijoiden tutustuminen kampusalueeseen voidaan tulevaisuudessa toteuttaa myös etänä ja etukäteen. Rakennuksista on mahdollista kuvata 360-kuva-materiaalia, joten eräänlainen virtuaalinen turvallisuuskävely voitaisiin toteuttaa jo etukäteen ennen koulutukseen tai vierailulle tuloa. Virtuaaliturvallisuuskävelyn laatiminen vaatii aikaa, mutta sen jälkeen se vaatii vain vähän aikaa päivitysten yhteydessä. Virtuaaliturvallisuuskävelylle osallistuminen voitaisiin toteuttaa siten, että sen suorittaminen olisi kontrolloitua ja se vaadittaisiin vaikkapa opintokurssille pääsemiseksi. Sen laajuutta rajoittanee vain tekninen toteutus, mutta sen ei välttämättä ole tarkoituksenmukaista olla yhtä laaja kuin oikea turvallisuuskävely. Tavoitteena olisi toimia enemmänkin herättelynä ja pohjustuksen ennen paikan päälle tulemistä, jotta isännän tai lyhytkurssin vetäjän työtaakka kevenisi.

6 PELASTUSSUUNNITELMA

Suuri organisaatiomuutos ja turvallisuuskäytäntöjen muuttuminen aiheuttaa muutoksia myös pelastussuunnitelmiin. Jotta jokainen kampus ei alkaisi luomaan omia tulkintojaan pelastussuunnitelman rungosta, on tarpeen luoda pohja kaikille yhteiseen käyttöön.

Pelastussuunnitelman laatiminen perustuu pelastuslain (379/2011) 15. pykälään ja valtioneuvoston asetukseen pelastustoimesta 1. pykälään. Pelastussuunnitelma laaditaan kohteisiin, jotka ovat poistumisturvallisuuden tai pelastustoiminnan kannalta tavanomaista vaativampia tai joissa onnettomuuden aiheuttamat vahingot voivat olla vakavat. Pelastussuunnitelman laatimisvelvoite on rakennuksen tai alueen haltijalla.

Pelastussuunnitelman tavoitteena on olla niin sanottu toimintaohjekirja, jonka avulla voidaan poistaa vaaroja ennaltaehkäisevästi ja suunnitella toimintaohjeita uhka- ja onnettomuustilanteita varten. Pelastussuunnitelman ajantasaisuudesta on huolehdittava ja sitä ohjaa sekä valvoo pelastusviranomainen. (Opetustoimen turvallisuusopas.)

Pelastussuunnitelmasta on löydettävä selostus seuraavista aiheista (Opetustoimen turvallisuusopas):

- vaarojen ja riskien tunnistaminen ja ehkäiseminen
- rakennuksen ja toiminnassa käytettävien tilojen turvallisuusjärjestelyt
- käyttäjille annettavat ohjeet onnettomuuksien ehkäisemiseksi
- käyttäjille annettavat ohjeet onnettomuus- ja vaaratilanteissa toimimiseksi
- muut omatoimiseen varautumiseen liittyvät toimenpiteet.

Riverialle laaditaan koko organisaatiolle yhteinen pelastussuunnitelma ja lisäksi myös kampuskohtainen pelastussuunnitelma. Jokainen kampus on erilainen, joten yhteisen ja kaikkiin sopivan pelastussuunnitelman luominen on mahdotonta. Kampuskohtaisessa pelastussuunnitelmassa voidaan huomioida alueen erityispiirteet ja toimintatavat, jotka eivät välttämättä toimi muualla. Ei myöskään ole tarkoituksenmukaista kouluttaa henkilökuntaa muiden kampusten erityispiirteisiin, jos he eivät työskentele siellä. Jos henkilökuntaa siirryy toiselle kampukselle, voi määränpäänä olevan kampuksen pelastussuunnitelmaan tutustua vasta silloin. Pelastussuunnitelmat sijoitetaan sähköiselle työpöydälle,

josta ne ovat helposti päivitettävissä sekä tulostettavissa paperisessa muodossa esimerkiksi koulutusmateriaaliksi.

Kampuskohtainen pelastussuunnitelma

Kampuksia varten on hyvä laatia yhteinen pelastussuunnitelman runko, jotta pelastussuunnitelmat varmasti sisältävät kaiken tarpeellisen. Lisäksi yhdenmukaisuus helpottaa henkilökuntaa perehtymään toisen kampuksen turvallisuusasioihin, jos työntekijät työskentelevät useassa paikassa.

Pelastussuunnitelmien rungot ovat hyvin usein samankaltaisia keskenään. Suurimmat erot ovat toimintaohjeissa ja alueen tai rakennuksen erityispiirteistä johtuvissa toimintatavoissa. Hahmotellussa rungossa on hyödynnetty Pohjois-Karjalan oppilaitoksille suunnattua pelastussuunnitelmapohjaa ja Pelastusopiston pelastussuunnitelmaa. Pelastussuunnitelman kansilehti muodostuu organisaation logosta, nimestä ja perustiedoista. Muuten sisällysluettelo mukailee alla olevia otsikoita:

1. Oppilaitoksen turvallisuusorganisaatio

- Yleistietoa
- Turvallisuusorganisaation rakenne ja henkilöt
- Turvallisuuskoulutus

2. Huomioitavat riskit

- Kiinteistöihin liittyvät riskit
- Toimintaan liittyvät riskit
- Ympäristöön liittyvät riskit
- Oppilaitoksessa huomioitavat vaaratilanteet
- Oppilaitoksessa järjestettävien tilaisuuksien aiheuttamat vaaratilanteet
- Ulkopuoliset vaaratilanteet (mm. lähialueen onnettomuustilanne)

3. Onnettomuuksien ennaltaehkäisy

- Ensiapuvalmius, -välineistö ja potilaan hoitoon saattaminen
- Alkusammutusvälineiden käyttö
- Vaaralliset aineet

- Murtosuojaus
 - Rakenteellinen suojelu (mm. tuhopolttoriskin pienentäminen)
 - Sisäiset palotarkastukset
4. Rakenteellinen paloturvallisuus- ja laitteet
- Automaattinen paloilmoin (mikäli kiinteistössä on)
 - Rakennusten palo-osastointi
 - Uloskäytävät
 - Turva- ja merkkivalaistus
 - Savunpoisto
 - Alkusammutuskalusto
 - Ilmastoinnin hätäpysäytys
 - Väestönsuoja(t)
 - Kiinteistön muut laitteet, vesisulut ja sähköpääkeskus
5. Rakennus ja korjaustyöt kiinteistössä
- Tulityöt
 - Yleinen järjestys
 - Tupakointipaikka
 - Ohjeet laitteistojen tarkastus- ja huoltotoimenpiteistä
6. Toimintaohjeet onnettomuus- ja vaaratilanteisiin
- Ulkoinen hälyttäminen
 - Sisäinen hälyttäminen
 - Hätäilmoituksen tekeminen
 - Turvallisuuspäällikön ja -valvojan toiminta
 - Tulipalo
 - Tapaturma tai sairaskohtaus
 - Säteilyvaaratilanne
 - Vaarallisen aineen päästö
 - Uhkatilanne
 - Sähkökatko
 - Vesivahinko
 - Murtovahinko

- Vesijohtoverkon häiriötilanne
 - Väestönsuojan käyttöönotto
7. Liittyminen kunnan pelastustoimeen ja väestönsuojeluun
- Pelastuslaitoksen yhteystiedot
 - Pelastuslaitoksen toimintavalmius
8. Liitteet

7 POHDINTA

Tässä opinnäytetyössä on käytetty erilaisia tiedonhankintatapoja, joita ovat muun muassa yhteyshenkilöiden haastattelut ja palaverit turvallisuuspäälliköiden kanssa, koulutuspäivät, Pronto-onnettomuustietokannan haut, henkilökunnalle kohdistettu Webropol-kysely sekä tutustuminen Lieksan kampukseen. Lisäksi tietoa on hankittu alan kirjallisuudesta ja Internet-lähteistä sekä tutustumalla nykyiseen sähköiseen työpöytään, jossa nykyinen turvallisuusmateriaali on.

Opinnäytetyö on laadittu suunnittelu- kehittämistyönä, jonka tavoitteena on hakea ratkaisua käytännön ilmiöön. Opinnäytetyö painottuu empiriseen tutkimukseen, jonka havain-toaineisto on hankittu ei-kokeellisin menetelmin eri lähteistä keräämällä.

7.2 Keskeiset havainnot

Riverian kampuksilla turvallisuusasioihin on kiinnitetty huomiota aiemminkin, mutta jokainen on tehnyt sitä hieman omatoimisesti soveltaen. Muun muassa kyselytutkimuksen vapaista kommentteista voidaan päätellä, että joissain paikoissa turvallisuus on hyvällä tasolla, mutta toisaalla ei. Yksi mahdollinen syy on puutteet turvallisuusjohtamisessa. Kun turvallisuusjohtamisen kaikki osa-alueet huomioidaan, voidaan kokonaisturvallisuutta kasvattaa tehokkaasti. Pelkästään yhtä osa-aluetta kehittämällä ei saavuteta hyviä tuloksia. Kokonaisturvallisuuden rakentamiseen tarvitaan pieniä arjen tekoja, mutta myös suuria linjauksia sekä johtamista ja valvontaa.

Webropol-kyselyn vastaajamäärä jäi suhteellisen pieneksi (~ 15 %), sillä kysely lähetettiin noin 800 henkilölle, mutta vastauksia saatiin vain 122. Kyselyn vastausaika jäi melko lyhyeksi, joten se voi olla osasyynä pieneen vastaajamäärään. Toisaalta vastaaminen ei vienyt kauan aikaa, joten sen olisi pitänyt mahtua kiireisenkin ihmisen aikatauluun. Kyselyn huolellisesta laatisesta huolimatta siinä kävi kaksi teknistä virhettä, vaikka mielestäni poistin ne ennen kyselyn avaamista. Kysymyksen 7 (*Tiedän tehtäväni turvallisuusorganisaatiossa*) olisi pitänyt aueta vain kysymykseen 6 (*Kuulun itse turvallisuusorganisaatioon*) ”Kyllä”-vastanneille. Koska kaikkiin kysymyksiin vastaaminen oli pakollista, tarkoitti se sitä, että 7. kysymykseen on vastannut myös sellaisia henkilöitä, joita

kysymys ei kosketa. 7. kysymyksen tuloksiin kannattaa sen vuoksi suhtautua varauksellisesti. Myös kysymys 24 jäi jostain syystä kyselyyn sen poistamisesta huolimatta. Lähes samaa asiaa on kysytty 15. kysymyksessä, joten tällä kysymyksellä saadaan haarukoitua vain ne, jotka ovat osallistuneet turvallisuuskävelyyn yli kolme vuotta sitten.

Henkilökunnalla on suuri halu osallistua turvallisuuden parantamiseen ja siten paremman turvallisuuskulttuurin luomiseen. Tästä kertovat kyselyn tulos ja koulutuspäivän muistiinpanot. Tekemällä turvallisuusasioiden huolehtimisesta päivittäistä ja osoittamalla aikaa niiden hoitamiseen voidaan henkilökunta saada sitoutettua turvallisuuskulttuurin luomiseen paremmin.

7.2 Oma oppiminen

Opinnäytetyön lähdeaineistoon perehtyessä opin monia uusia asioita oppilaitosturvallisuuden aihealueesta ja pääsin siten syventämään ammatillista osaamistani. Vaikka työ oli rajattu palo- ja poistumisturvallisuuteen, jouduin syventymään myös muihin oppilaitosturvallisuuteen liittyviin aiheisiin kokonaisturvallisuuden alla. Tämän vuoksi sain oppia laajemmalla alueella kuin tästä työstä voisi ymmärtää.

Alussa prosessiin mukaan pääseminen vaati hieman ponnisteluja, sillä Riverian muodostama kokonaisuus ei ollut aivan tuttu Lieksan kampusta lukuun ottamatta. Palaverit yhteyshenkilöiden kanssa kuitenkin selkiyttivät tilannetta ja ajatuksiani. Haastetta aiheutti aiheen sopiva raja. Liian suppea ei tai väärä aihevalinta ei täyttäisi vaatimuksia ja laajahko vastaavasti paisuisi tarpeettoman suureksi. Itselle toiminnalliset ja käytännönläheiset työtehtävät ovat mieluisia, mutta puhtaasti sellaista ei kelpuutettaisi opinnäytetyöksi. Tämän vuoksi tutkimusasetelmaksi muodostettiin suunnittelu- ja kehittämistyö.

Suurin yksittäinen haaste aiheutui tiukahkosta aikataulusta. Aiheen valinta tapahtui vuoden vaihteen tietämällä ja varsinaisesti työ polkaistiin käyntiin alkuvuodesta palavereiden merkeissä. Onneksi Riveriallakin oli tavoitteena nopeahko aikataulu, sillä tarkoituksena olisi, että koko organisaatiomuutos olisi valmis ensi syksyyn mennessä, siten uusien aloitavien opiskelijoiden turvallisuuskoulutus voitaisiin aloittaa puhtaalta pöydältä.

Vaikka itse opinnäytetyö palautetaankin, niin siitä huolimatta lupauduin tarvittaessa auttamaan turvallisuusasioiden saralla osaamiseni rajoissa.

7.2 Jatkokehityskohteet

Tässä opinnäytetyössä saatiin luotua mielestäni hyvä lähtökohta turvallisuusmateriaalin luomiseen ja koulutuksen järjestämiseen, mutta jatkokehitystäkin tarvitaan. Kokonaisturvallisuuden osa-alueita jäi käsittelemättä, joten niissä olisi ainesta jollekin. Myös tulevaisuudessa toteutuvien turvallisuuskoulutuksien seuranta ja tehokkuus olisi syytä selvittää. Jos asiat eivät lähde oikeille raiteille, olisi siitä saatava tieto mahdollisimman pian, jotta tarvittavat muutokset voitaisiin tehdä ajoissa.

Itse turvallisuusmateriaalin tekeminen jäi puuttumaan, joten sen yksityiskohtaisempi suunnittelu ja toteutus sopisi jollekin toiselle, kuten esimerkiksi viestintä- tai media-alalla opiskelevalle.

LÄHTEET

Arvonen, S., Tuisku, E. 2006. *Turvallisuuskävely – varautumiseen oppeja kokemalla*. Suomen Palopäälystöliitto ry. Helsinki.

Becker, T., Waitinen, M. 2010. *Vaaran paikka! – oppimateriaali lasten ja nuorten tapaturmien tehokkaaseen ehkäisyyn*. Suomen Palopäälystöliitto ry. Helsinki.

Department for children, schools and families. 2007. *Building Bulletin 100: Design for fire safety in schools*. www-dokumentti. <http://www.kerrycoco.ie/en/allservices/fire-services/fireprevention/publications/forarchitectsdesignersengineerstechniciansot/the-file,2656,en.pdf>. 20.3.2018.

E1 Suomen rakentamismääräyskokoelma. Rakennusten paloturvallisuus. Määräykset ja ohjeet 2011.

Jaakkola, E. 1998. *Luo turvallisuutta*. 3. painos. Suomen palopäälystöliitto. Helsinki.

Linjala, T. ja Waitinen, M. 2016. *Poistumisturvallisuusopas*. 4. uudistettu painos. Suomen Palopäälystöliitto ry. Helsinki.

Mikä on OHSAS 18001 työterveys- ja työturvallisuusjärjestelmä? www-dokumentti. 3.3.2016. <http://vastuullisuusraportti.fi/2016/03/03/mika-on-ohsas-18001-tyoterveys-ja-tyoturvallisuusjarjestelma/>. Luettu 25.2.2018.

Milloin soitat 112?. www-dokumentti. http://www.112.fi/fi/hatanumero_112/mil-loin_soitat_112. Luettu 10.3.2018.

Opetusalan turvallisuuspalkinto 2017 Pohjois-Karjalan ammattiopisto Lieksalle. www-dokumentti. 09.05.2017. <http://dynaweb.pkky.fi/kokous/2017757-11.PDF>. Luettu 28.2.2018

Opetustoimen ja varhaiskasvatuksen turvallisuusopas 2017. www-dokumentti. http://www.oph.fi/opetustoimen_turvallisuusopas. Luettu 12.2.2018.

Oppilaitoksen pelastussuunnitelmapohja. Pohjois-Karjalan pelastuslaitos. www-dokumentti. <http://www.pkpelastuslaitos.fi/pelastussuunnitelmat>. Luettu 17.3.2018.

Paloturvallisuusinfo. Alkusammutuskoulutus. www-dokumentti. <https://www.paloturvallisuus.info/Ty%C3%B6paikka/Alkusammutuskoulutus>. Luettu 7.3.2018.

Pelastussuunnitelma 2018. Pelastusopisto. www-dokumentti. Opiskelija-petra. Luettu 10.3.2018.

Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2012. Kiinteistön alkusammutuskaluston valinta ja sijoitus. pdf-dokumentti.

Ripatti, E., Waitinen., M. 2009. *Oppilaitoksen turvallisuusopas*. Suomen Palopäällystiliitto ry.

Riveria organisaatio. www-dokumentti. <https://www.riveria.fi/riveria/organisaatio/>. Luettu 13.3.2018.

Riverian sähköinen työpöytä. stp.pkky.fi

Sisäisen turvallisuuden toimintaympäristö murroksessa. Kehityksen suuntalinjat ja strategiset haasteet. Sisäasiainministeriön julkaisuja 27/2010. www-dokumentti. <http://www.intermin.fi/julkaisu/272010?docID=24913>. Luettu 28.2.2018.

Turvallisuuskysely henkilökunnalle. Webropol.

Työsuojeluhallinto. 2010. *Turvallisuusjohtaminen*. Työsuojeluohjeita ja –oppaita 35.

Työsuojeluhallinto. 2013. *Ensiapuvalmius työpaikoilla*.

Työturvallisuuslaki 738/2002.

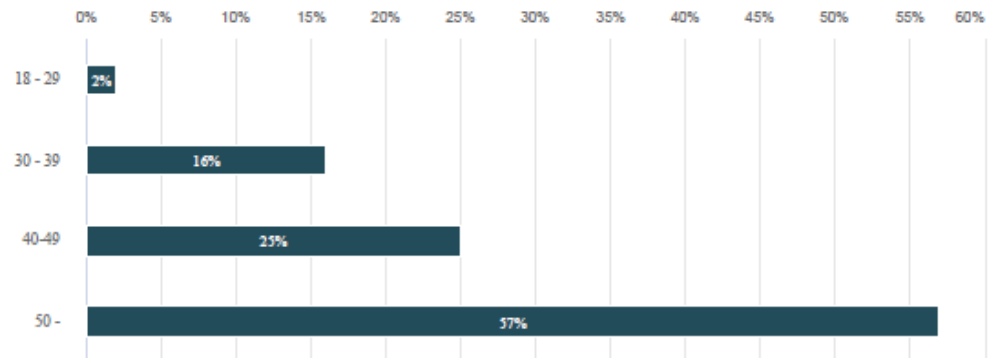
Waitinen M. 2017. *Turvallisuusviestinnän käsikirja*. Suomen Palopäällystiliitto. Helsinki.

Ympäristöministeriön asetus rakennusten paloturvallisuudesta 848/2017.

LIITE 1

1. Mihin ikäluokkaan kuulut?

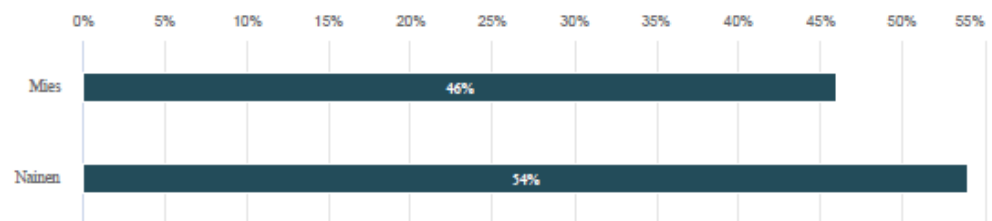
Vastaajien määrä: 122

	N	Prosentti
18 - 29	3	2,46%
30 - 39	19	15,57%
40 - 49	31	25,41%
50 -	69	56,56%

2. Sukupuolesi

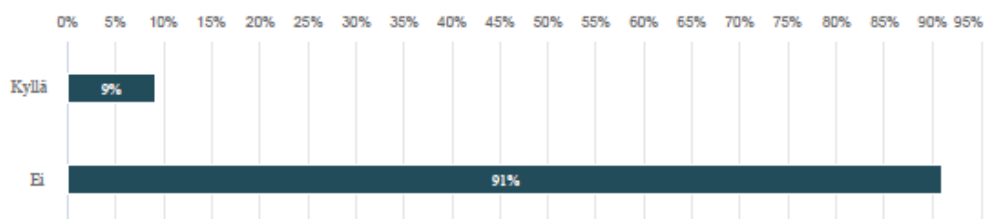
Vastaajien määrä: 122

	N	Prosentti
Mies	56	45,9%
Nainen	66	54,1%

3. Olen esimiesasemassa

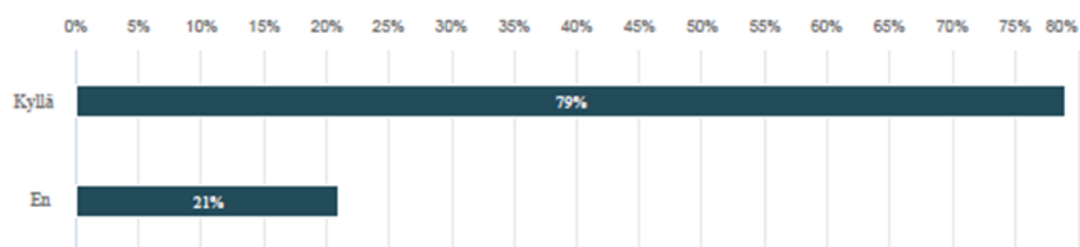
Vastaajien määrä: 122

	N	Prosentti
Kyllä	11	9,02%
Ei	111	90,98%

4. Tiedän kampukseni turvallisuusorganisaation rakenteen

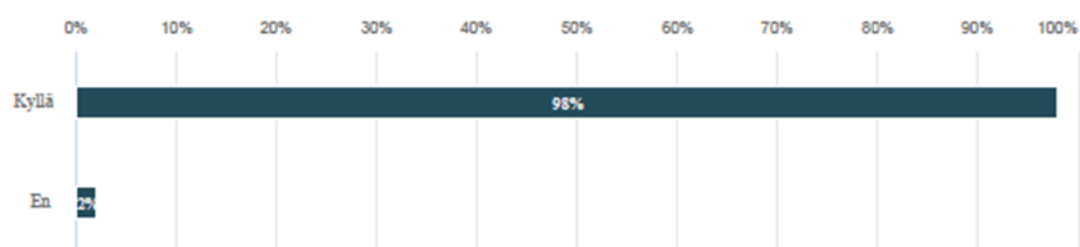
Vastaajien määrä: 122

	N	Prosentti
Kyllä	96	78,69%
En	26	21,31%

5. Tunnen vähintään yhden, joka kuuluu turvallisuusorganisaatioon

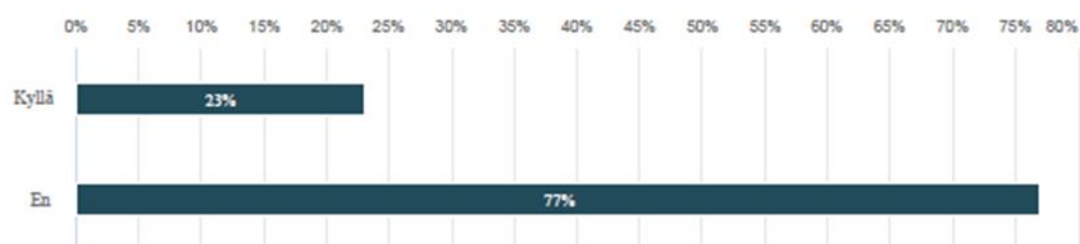
Vastaajien määrä: 122

	N	Prosentti
Kyllä	119	97,54%
En	3	2,46%

6. Kuulun itse turvallisuusorganisaatioon

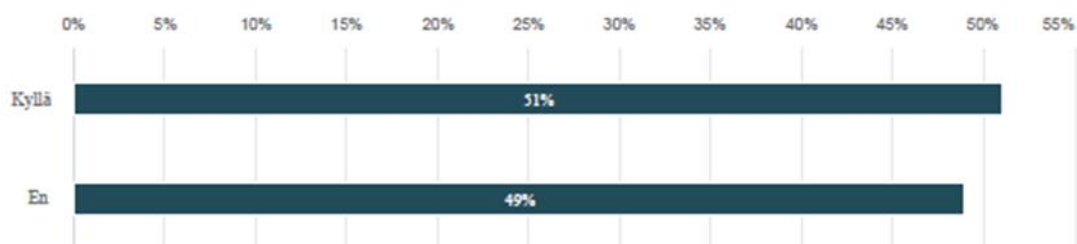
Vastaajien määrä: 122

	N	Prosentti
Kyllä	28	22,95%
En	94	77,05%

7. Tiedän tehtäväni turvallisuusorganisaatiossa

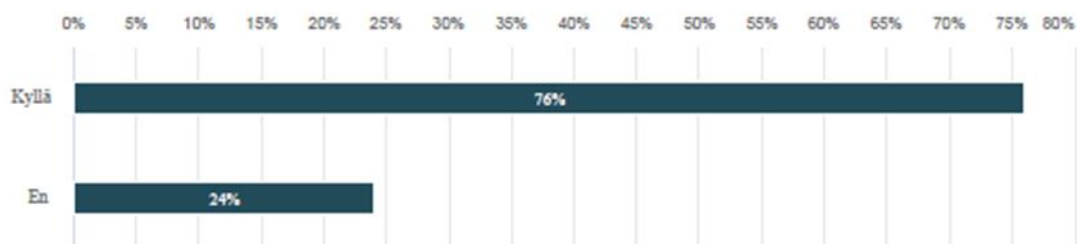
Vastaajien määrä: 122

	N	Prosentti
Kyllä	62	50,82%
En	60	49,18%

8. Olen tutustunut kampukseni pelastussuunnitelmaan

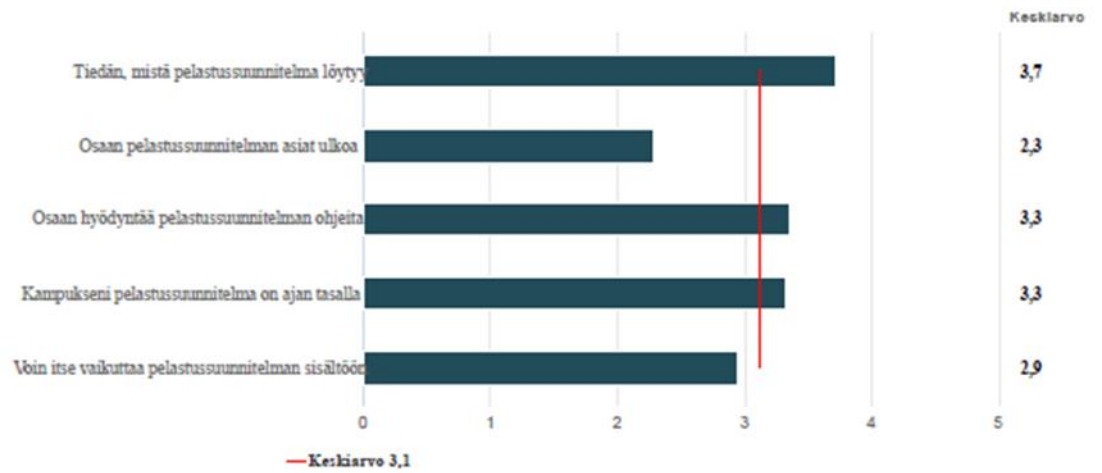
Vastaajien määrä: 122

	N	Prosentti
Kyllä	93	76,23%
En	29	23,77%

9. 1 = täysin eri mieltä 5 = täysin samaa mieltä

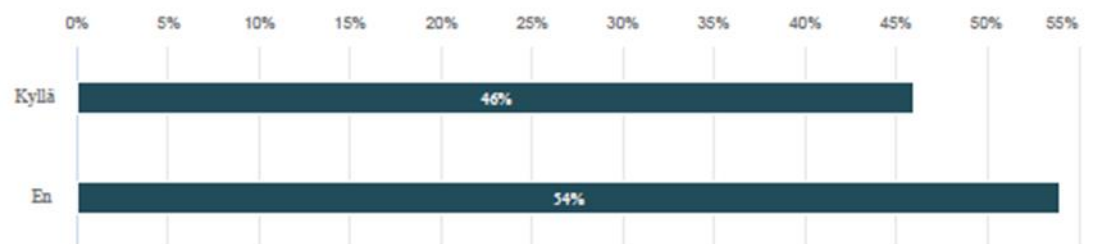
Vastaajien määrä: 122

	1	2	3	4	5	Yhteensä	Keskiarvo	Mediaani
Tiedän, mistä pelastussuunnitelma löytyy	9	11	28	31	43	122	3,72	4
	7,38%	9,02%	22,95%	25,41%	35,24%			
Osaan pelastussuunnitelman asiat ulkoa	36	35	35	13	3	122	2,28	2
	29,51%	28,69%	28,69%	10,65%	2,46%			
Osaan hyödyntää pelastussuunnitelman ohjeita	10	13	40	43	16	122	3,34	3
	8,2%	10,65%	32,79%	35,25%	13,11%			
Kampukseni pelastussuunnitelma on ajan tasalla	6	12	55	35	14	122	3,32	3
	4,92%	9,84%	45,08%	28,69%	11,47%			
Voin itse vaikuttaa pelastussuunnitelman sisältöön	17	22	46	25	12	122	2,94	3
	13,93%	18,03%	37,71%	20,49%	9,84%			
Yhteensä	78	93	204	147	88	610	3,12	3

10. Olen saanut alkusammutuskoulutusta viimeisen 3 vuoden aikana

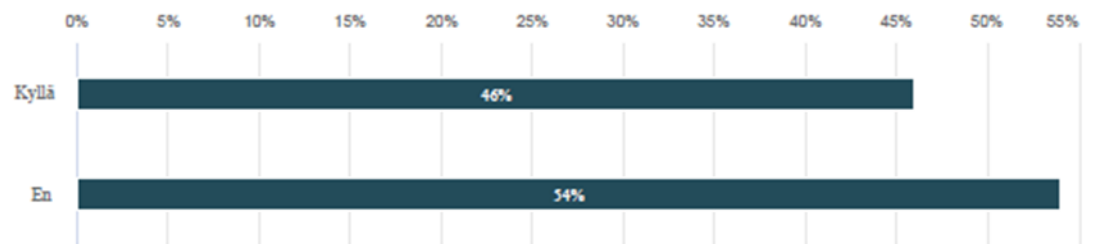
Vastaajien määrä: 122

	N	Prosentti
Kyllä	56	45,9%
En	66	54,1%

11. Koen tarvitsevani alkusammutuskoulutusta

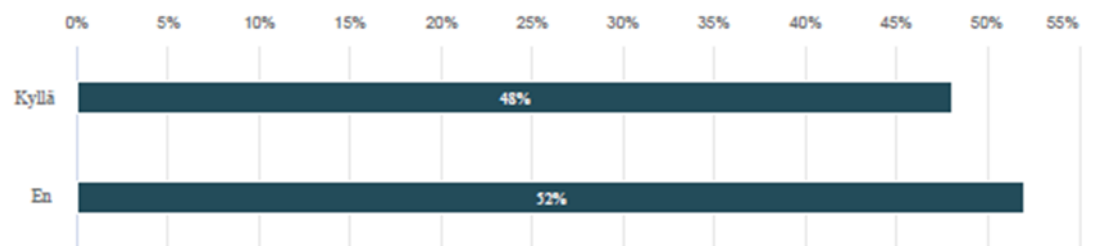
Vastaajien määrä: 122

	N	Prosentti
Kyllä	56	45,9%
En	66	54,1%

12. Olen saanut ensiapukoulutusta viimeisen 3 vuoden aikana

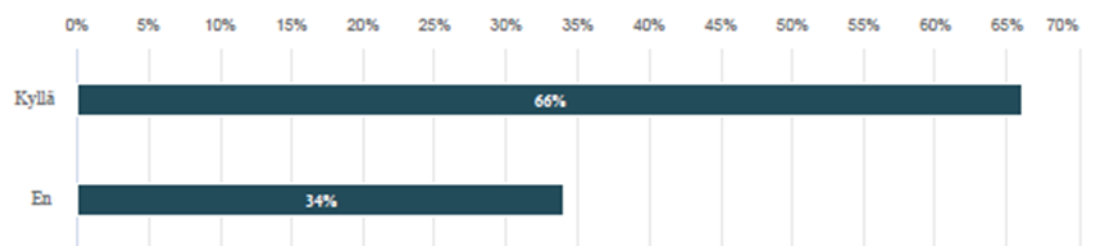
Vastaajien määrä: 122

	N	Prosentti
Kyllä	58	47,54%
En	64	52,46%

13. Koen tarvitsevani ensiapukoulutusta

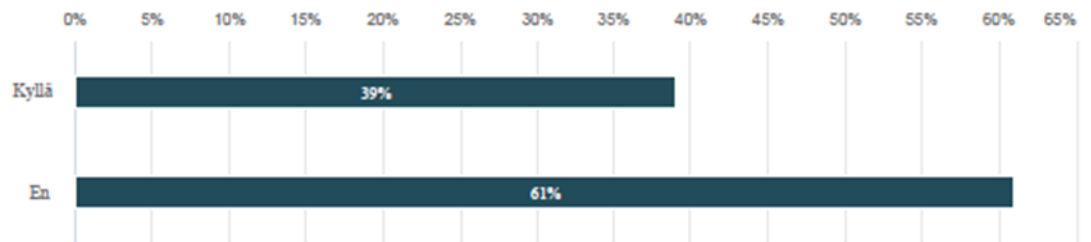
Vastaajien määrä: 122

	N	Prosentti
Kyllä	80	65,57%
En	42	34,43%

14. Osaan käyttää defibrillaattoria (sydäniskuri)

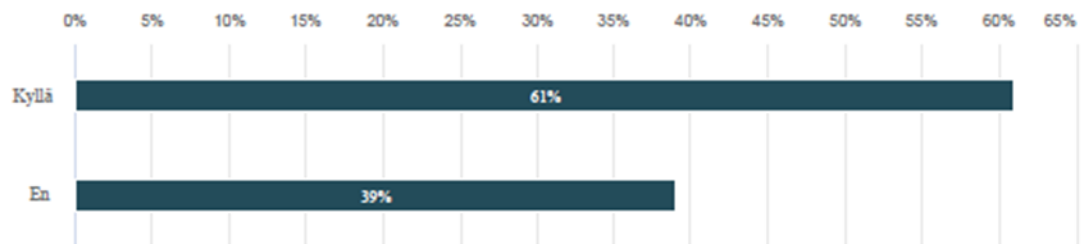
Vastaajien määrä: 122

	N	Prosentti
Kyllä	47	38,52%
En	75	61,48%

15. Olen osallistunut turvallisuuskävelyyn viimeisen 3 vuoden aikana

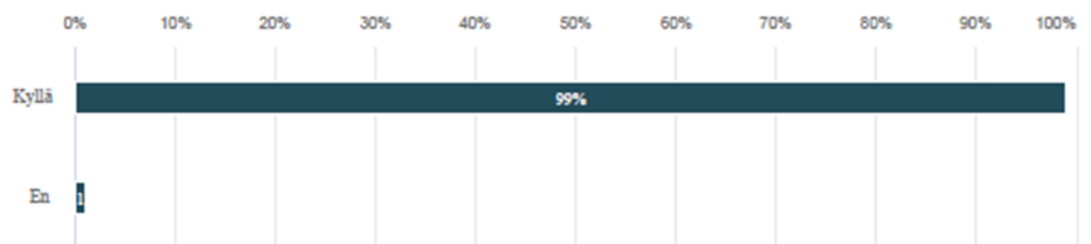
Vastaajien määrä: 122

	N	Prosentti
Kyllä	75	61,48%
En	47	38,52%

16. Tiedän, missä kampusrakennukseni uloskäytävät sijaitsevat

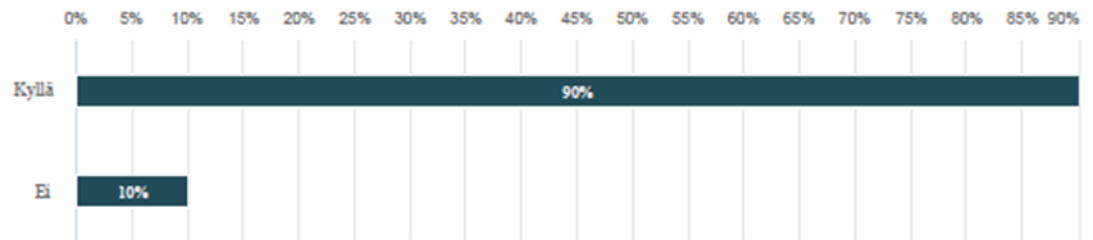
Vastaajien määrä: 122

	N	Prosentti
Kyllä	121	99,18%
En	1	0,82%

17. Uloskäytävät ovat esteettömiä

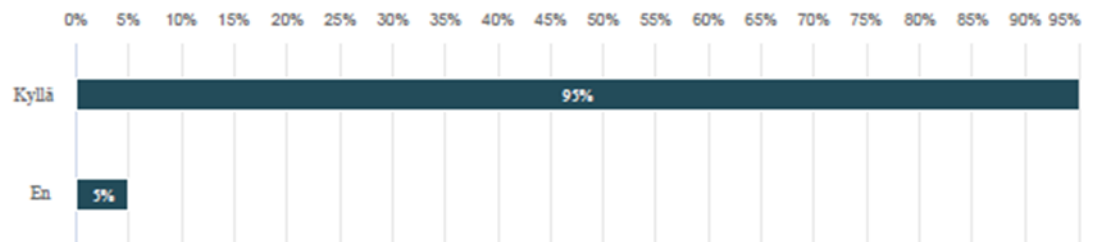
Vastaajien määrä: 122

	N	Prosentti
Kyllä	110	90,16%
Ei	12	9,84%

18. Tiedän, missä kampukseni kokoontumispaikka sijaitsee

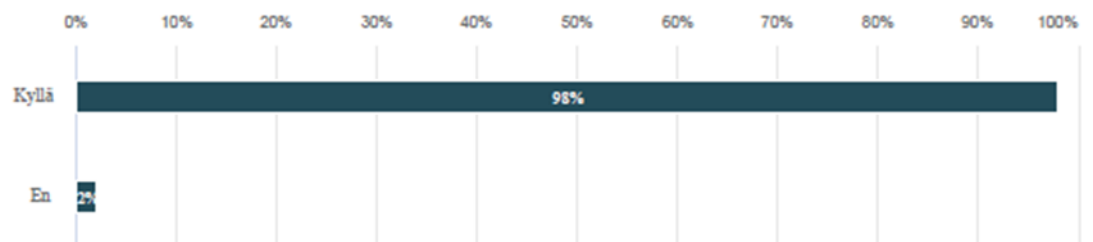
Vastaajien määrä: 122

	N	Prosentti
Kyllä	116	95,08%
En	6	4,92%

19. Tiedän, mitä minun täytyy tehdä poistumistilanteessa

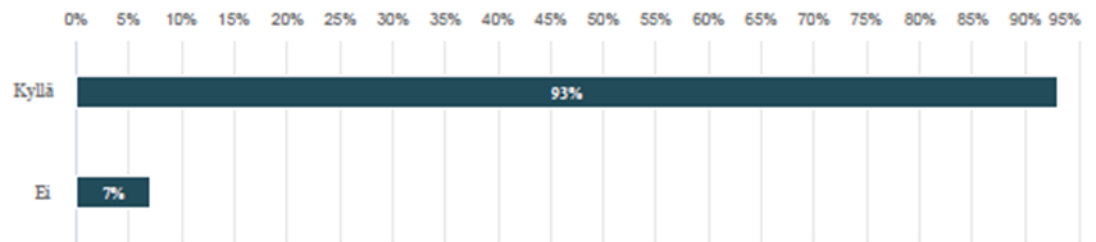
Vastaajien määrä: 122

	N	Prosentti
Kyllä	120	98,36%
En	2	1,64%

20. Osaan toimia tulipalotilanteessa

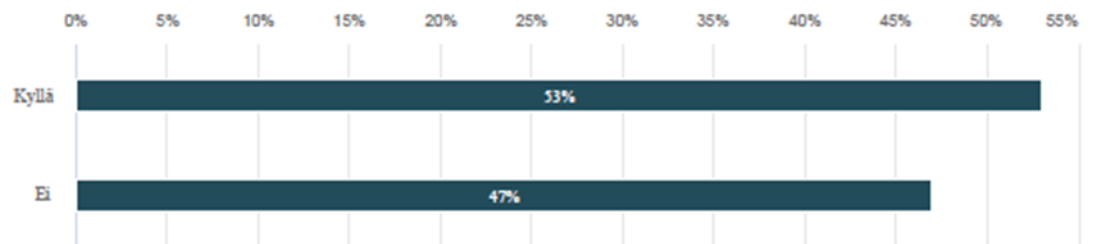
Vastaajien määrä: 122

	N	Prosentti
Kyllä	114	93,44%
Ei	8	6,56%

21. Minulla on toimintaohjeet saatavilla tulipalotilanteita varten

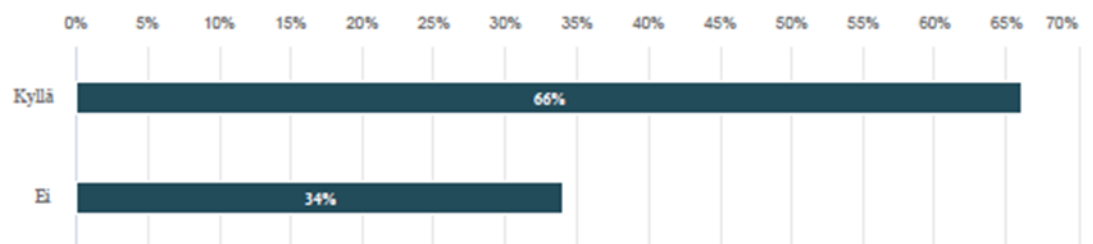
Vastaajien määrä: 122

	N	Prosentti
Kyllä	65	53,28%
Ei	57	46,72%

22. Osaan toimia sisälle suojautumistilanteessa

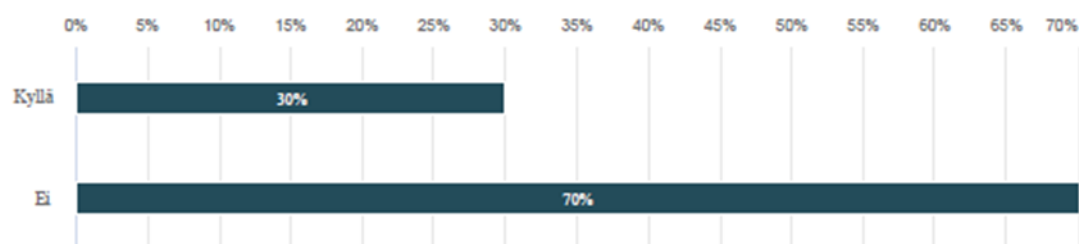
Vastaajien määrä: 122

	N	Prosentti
Kyllä	81	66,39%
Ei	41	33,61%

23. Minulla on toimintaohjeet saatavilla sisällesuojautumistilanteessa

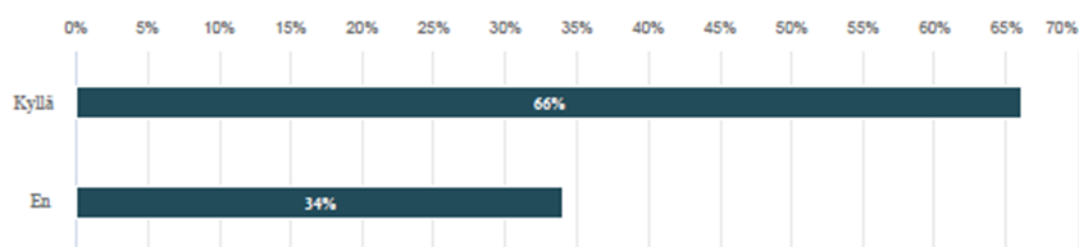
Vastaajien määrä: 122

	N	Prosentti
Kyllä	37	30,33%
Ei	85	69,67%

24. Olen osallistunut turvallisuuskävelyyn

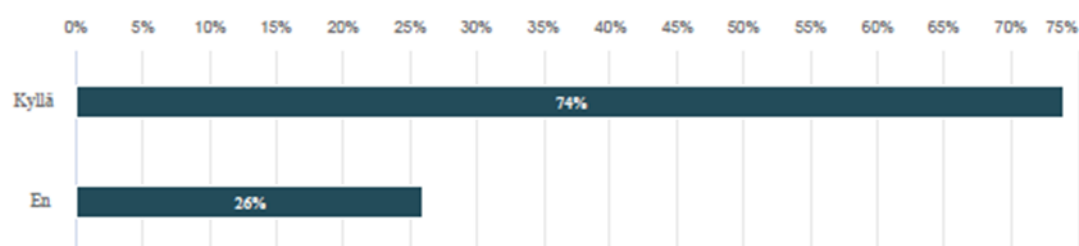
Vastaajien määrä: 122

	N	Prosentti
Kyllä	80	65,57%
En	42	34,43%

25. Haluaisin, että kampuksellani järjestettäisiin turvallisuuskävely

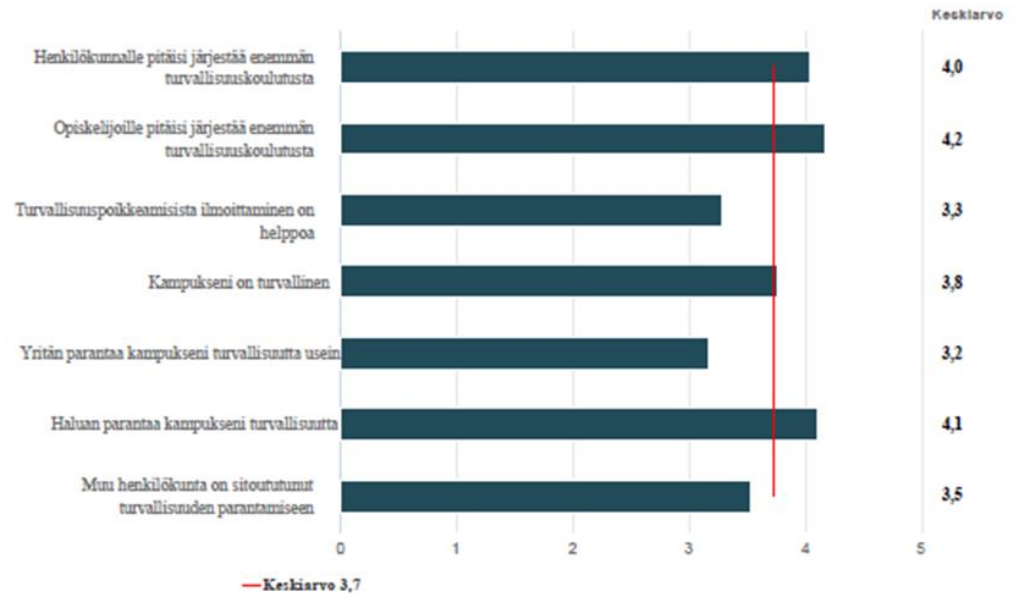
Vastaajien määrä: 122

	N	Prosentti
Kyllä	90	73,77%
En	32	26,23%

26. 1 = Täysin eri mieltä 5 = Täysin samaa mieltä

Vastaajien määrä: 122

	1	2	3	4	5	Yhteensä	Keskiarvo	Mediaani
Henkilökunnalle pitäisi järjestää enemmän turvallisuuskoulutusta	1	3	31	43	44	122	4,03	4
	0,82%	2,46%	25,41%	35,25%	36,06%			
Opiskelijoille pitäisi järjestää enemmän turvallisuuskoulutusta	0	2	28	40	52	122	4,16	4
	0%	1,64%	22,95%	32,79%	42,62%			
Turvallisuuspoikkeamisista ilmoittaminen on helppoa	7	16	47	40	12	122	3,28	3
	5,74%	13,11%	38,52%	32,79%	9,84%			
Kampukseni on turvallinen	0	6	35	63	18	122	3,76	4
	0%	4,92%	28,69%	51,64%	14,75%			
Yritän parantaa kampukseni turvallisuutta usein	3	29	47	30	13	122	3,17	3
	2,46%	23,77%	38,52%	24,59%	10,66%			
Haluan parantaa kampukseni turvallisuutta	0	4	17	63	38	122	4,11	4
	0%	3,28%	13,93%	51,64%	31,15%			
Muu henkilökunta on sitoutunut turvallisuuden parantamiseen	1	8	53	44	16	122	3,54	3
	0,82%	6,56%	43,44%	36,07%	13,11%			
Yhteensä	12	68	258	323	193	854	3,72	4

27. Vapaa sana. Mitä haluaisit sanoa turvallisuuteen liittyen? (kehitysehdotuksia, vaaranpaikkoja, hankaluuksia, ideoita, ajatuksia yms.)

Vastaajien määrä: 42

	Vastaukset
✓	Hyvä että joku perehtyy turvallisuuteen
✓	Muita havaintoja ei tsotyöntekijänä ole kuin että silloin tällöin talvella saisi olla hiekkaa ja portaat/luisikat jäättömiä. Ymmärrän kyllä - parhaansa kiinteistöpalvelut yrittää.
✓	Niin kauan kuin mitään ei tapahdu, on helppo nukkua näiden turvallisuusasioiden suhteen. Sitten kun tapahtuu, alkaa kiinnostaa nämäkin asiat. Opettaja on hyvä "pöyhä" silloin tällöin, ettei mene turhan uneliaaksi tämä meininki.
✓	Lisää koulutuksia!
✓	Jatkuvasti kasvavat opetustyhmät ovat turvallisuusrisiä jota ei huomioidu tarvittavasti. Nyt opiskelijat saattavat olla esim useassa eri tilassa eikä opettajalla ole näkö eikä kuulo yhteyttä. Lisäksi vähäinen lähiopetusmäärä aiheuttaa sen että opiskelijat eivät välttämättä opi turvallisia työtapoja. Väärät työtavat ovat riski sekä oppiatios alueella että tulevilla työsuooppimispaikoissa.
✓	Työhuoneiden sijoittelussa ja suunnittelussa tulisi huomioida turvallisuusnäkökohdat.

Y	Huonossa säässä autoliu on suurin turvallisuusriskimme.
Y	Isiam.. pitäisi puhua...
Y	Ei lisättävää, koska krissi- ja turvallisuussuunnitelmien kehittämiseen on kiinnitetty todella hyvin huomiota parin viime vuoden aikana.
Y	Ensiapupisteet olisi merkittävä, mistä löytyy tarvikkeet ja kuka niitä täydentää.
Y	Stalner-kouluisten välituntipaikka F-talon parkkipaikalla ei ole turvallinen, oppilaiden juokseminen, ja joskus hoitton pyöräily hallitaa autoilijoita.
Y	Koska itse työskenteleminen paljon opiskelijan kanssa kahdestaan, eikä huoneessani ole hätäpoistumistietä eikä myöskään hälytysnappijärjestelmää, niin toivoin koulutusta myös väkivaltaisesta tai arvaamattomasti käyttäytyvän opiskelijan kohtaamiseen.
Y	Lilan vapaasti on mahdollista tulla ja päästä kampuksen sisälle. Lilan monta reittiä päästä usealta puolelta kampuksen sisälle. (maakunta)
Y	Hyvä, että turvallisuuteen kiinnitetään huomiota. Olipa sykkäys mikä tahansa, mutta nämä positiiviset ovat huomattavasti parempia, kuin ne todelliset vaaralliset tilanteet.
Y	Henkilökuntaa muuttaa kampukselta toiselle ja myös työskentelee useammilla kampuksilla. Itse en ole selvillä nykyisen työskentelykampuksen turvallisuusasioista. Ed työskentelypaikkani kampuksen kokoontumispaikan ym asiat tiesin hyvin.
Y	Koko Riveran tasolle yhteinen turvallisuuspolitiikka ja jokaisen koulutusyksikön turvallisuusasiat tasa-aatuseksi ja vähintään hyvälle tasolle. Turvallisuuskulttuurin edistäminen henkilökunnalle ja opiskelijoille ja sen merkityksen korostaminen oppilaitoksen toiminnassa. Ei riitä, että sanotaan, että meillä on asiat kunnossa. Yksi päätöminen turvallisuusvastaava oppilaitokseen. Harjoitukset säännöllisiksi ja kattaviksi koko oppilaitokseen. Turvallisuussivujen (stp) laadittaminen käytännön läheiseksi, ja sivujen jatkuva reaaliaikainen päivittäminen. Johdon katselmukset ja sisäiset auditoinnit säännölliseksi, vuosittain tapahtuvaksi toiminnaksi. Asuntoloiden ja toppipaikkojen turvallisuuden muistaminen kehittämistyössä. Riskien arviointin mukaan säännöllisesti kaikki opiskelijat => turvallisuuskulttuurin syventäminen ja paremmat lopputulokset. Turvallisuus liittyvien mittareiden käyttöön ottaminen koko oppilaitostasolla. Lähetäpöytätilanteiden käsittelyprosessi tarkemmaksi ja tuloksellisuutta lisääväksi. Turvallisuuspuiteet (esim. perusEA-setti, defibrillaattori, ohjeistukset, sammutin,...) kaikkiin oppilaitoksiin näkyväle paikalle, palvelevat myös vieraita ja tilojen ulkopuolisia käyttäjiä.
Y	Opetukseen jokaiseen aineeseen upotettu turvallisuusasia oppoaa niin henkilökuntaan kuin opiskelijoihin
Y	;))
Y	käytännön harjoitella on ollut urani aikana, muutamia, ehkä mieleenpainuvien luokkaan suojautumisharjoitus. Viimeisimpänä paioharjoitus. Organisaatiosta ei mitään hajua.
Y	Turvallisuuteen liittyvä asennoituminen on henkilökunnan osalta heikohkoa eikä sen perehdyttämistä osatahaluta johtaa kunnolla. Nyt asia on paranemaan päin.
Y	Käytännönäiheinen ja hyvin selventävä (tarinoitu) kierros turvallisuuskävelyksi. Hallissa tapahtuvaan työskenteilyyn suojaväline paikko, (turvakengät, suojalasit, kuulosuojat ja haalarit)
Y	Turvallisuusasioissa pitäisi opetella enemmän ennataehkävää koulutusta.
Y	Sisälman laatu työsaissa. Hitsaushuurut, leikkuneesteiden kunto työstökoneissa.
Y	Turvallisuuteen liittyy myös muu turvallisuus, työturvallisuus, tietoturva
Y	Olen huolestunut opiskelijoiden turvallisuudesta käytännön harjoituksissa kasvaneiden ryhmäkokojen vuoksi. Tilanne voi oia pahimmillaan 18 opiskelijaa/ 1 opettaja tai ohjaaja!
Y	Ryhmäkoko käytännön harjoituksissa. Teemme raskaita nostoja ja muita vaarallisia töitä.
Y	Kouluampumis- tai muun vastaavan väkivaltatilanteen alkainen viestintä oppilaitoksen eri rakennusten välillä on haasteellista.
Y	Ryhmäkoot liian isoja työturvallisuuden kannalta, ei voida taata turvallista oppimisympäristöä. Metsässä käytettävät koneet ja korjaamohallissa käytettävät työvälineet aiheuttavat vaaratilanteita ilman asiallista valvontaa
Y	Isot ryhmäkoot voivat aiheuttaa turvallisuus riskin.
Y	Vaaranpaikkoja: G-talon parkkipaikkojen kiihdytyskaista.
Y	Ryhmäkoot metsäpuolen maasto opetuksessa liian suurta. Henkilökuntaa liian vähän valvomassa. Ei voi taata opiskelijoiden turvallisuutta.
Y	tärkeä asia pitää aina muistissa ja ajatella työskenteilykin aina turvallisuus edellä.
Y	Haluaisin henkilökunnalle järjestettävän ensiapukoulutusta.
Y	Käytännön harjoittelutilanteita voisi olla enemmän.
Y	Kaikkien pitäisi kiinnittää huomiota siihen, että tavarat ovat omilla paikoillaan. Sitsteyteen kiinnitettävä huomiota ettei kery palokuormaa/esteitä käytäville, luokkiin ja työhuoneisiin.
Y	Ensiapukoulutusta työpaikan puolesta koko henkilökunnalle! Turvallisuuskävely joka syksyiseksi ja henkilökunnalle lyhyt koulutus kaksi kertaa vuodessa.
Y	Meillä dokumentoidaan asioita luvattoman heikosti. Pitäisi oia joku paikka mihin kirjataan vaikka sairauslomaa ei seuraisi. Opiskelija tapaturmat, kuten viiltohaavat jäävät dokumentoimatta käsitykseni mukaan kokonaan. Mielestäni turvallisuus on muutakin kun turvallisuuskävely.
Y	Koululle kerätyt vanhat ns. kotisohvat ovat varmaan riski esim. tulipalon sattuessa
Y	Kun työskentelee usealla kampuksella, on aukkoja turvallisuussuunnitelmien tuntemisessa.
Y	Ammattopisto Lieksa meni,vel opasteen! Riveria tuli,mutta ei tuonut opastetta tullessaan! Liekö eksynyt matkalla?
Y	Opetustilanteissa on tärkeää, ettei ryhmäkoko kasva liian suureksi. Lilan paljon opiskelijoita opettajaa/ohjaajaa kohti opetustilanteissa, joihin liittyy mm. vaarallisten koneiden käyttämisestä, on turvallisuusriski. Turvallisuusasioita on syytä pitää keskustelussa työpaikalla säännöllisesti.
Y	Suuret ryhmät suhteessa ohjaajien/opettajien määrään aiheuttavat vaaratilanteita